

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Ezop-Bajky.PDB

PDB Name: Bajky
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 10.5.2004
Modification Date: 10.5.2004
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Bajky

Ezop

Ezop vydán u Ogilbyho, Londýn 1665

Předmluva Romula mudrce na Knihy Ezopovy

Romulus z Athén učil syna svého takto. Ezop Řek byl smyslný muž, kterýž básněmi svými lidi učil, jak se v čínech svých zachovávatí mají, co dělati a čeho nechati. A proto, aby život lidský a mravy jich okázati mohl, k tomu jest básní svých užíval, ptáky, stromy, divoká i pitomá zvířata, kozly, vlky, lišky, lvy, voly, ovce, kozy a jiné věci mluvící uvozuje, podlé příležitosti a slušnosti jedné každé rozprávky a básně.

O kohoutu a perle

Kohout hraba se a hledaje sobě v hnoji potravu, našel perlu, kterážto na neslušném místě ležela. K níž řekl takto: "O předrahá věci, jakž tak hanebně v hnoji a v lajnách ležíš? Kdyby tebe některý lakomec našel, jak s převelikou radostí tebe by pochytil, a ku první okrase a vážnosti tvé tebe by přivedl. Ale já našelš tebe tak na mrzkém místě ležící, raději bych byl něco jiného našel, čímž bych se poživiti mohl, neb ani já tobě, ani ty mně se nehodíš."

Rozprávky vyznamenání

Tuto rozprávku Ezop těm rozpráví, kteříž, když jej čtou, nerozumějí moci a užitku perly této, a medu s kvítí jako včeličky sbíratí neumějí, neb těm takovým Ezop k čítání užitečný není.

O vlku a o beranu

Ezop o nevinném a proti tomu o zlobivém a zjevném křivdāři tuto rozprávku pokládā.

Vlk a beran, oba dva žízňaví jsouce, přišli k potoku, aby pili. Vlk pil z potoku daleko nahoře, a beran dole. Uhlédav pak vlk berana, řekl k němu: "Vždycky mi, když piji, kalíš vodu." Trpělivý beránek řekl: "Kterak bych já tobě kalil vodu, poněvadž od tebe ke mně teče?" Vlk jakoby se zarděl, že mu beran pravdu pověděl, i řekl: "A co mi laješ?" Odpověděl beran: "Já tobě nic nelaji." Tu opět řekl vlk: "Před půl létem též mi otec tvůj dělal." Beran řekl: "Já jsem ještě toho času na světě nebyl, aniž jsem ještě se byl narodil". Opět vlk řekl: "Pole jsi mi mě tak pokazil a pohubil svým pasením a přístikováním, že zpustlo." Beránek aneb jehně řeklo: "Jakž to může býti, však ještě nemám žádných zubův." I rozhněvav se vlk, řekl: "Ačkoli já tvech důvodův a vejmluv zrušiti nemohu, však proto chci sobě z tebe čistou kolaci udělati". A pochytiv tichého beránka, roztrhav jej, snědl ho.

Vyznamenání

Touto rozprávkou Ezop ukazuje a vysvědčuje, že u nepravých a křivdomluvných žalobníků rozum a pravda žádného místa nemají. Takových vlků mnoho se nalézá.

O lvu, vlku, koze a ovci

Jest obecné to přísloví: S mocnějším sebe netovaryš a své věci v dobré míře postavíš. O tom jest taková rozprávka.

Vlk, koza a ovce stovaryšili se se lvem, aby spolu na lov do jedné stráni táhli. A uhonivše jelena, na čtvero jej rozdělili. Potom řekl lev: První díl proto беру, že jsem lev a nad všemi zvířaty král. Druhý díl ; proto jest můj, že silnější jsem nežli vy. A třetí proto chci míti, že jsem toužející běžel nežli z vás kdo. A čtvrtého kdo se dotkne, hned jsem mu nepřítelem." A tak ten nevěrný a lichý lev tyto tři odhádal od dílův jejich a sám všecky pobral.

Tato rozprávka všecky lidi napomíná, aby se tovaryšstva sebe mocnějšího varovali.

Tu báseň Crinitus v novém latinském překládání z řeči řecké pokládá o lvu, voslu a lišce. A když vosel z rozkázání lvova, což ulovili, na tré rozdělil, proto se velmi lev na vosla rozhněval, a škřípě zuby, rozkázal lišce dělit. A liška hned všecko v jednu hromadu složila a lvu přivlastnila. I líbilo se to lvu, tak že se vzeptal, kdo by ji tím obyčejem dělit učil? A ona odpověděla, že "nebezpečnost, v kterémž vosel stál, to mne naučilo". A tak ta báseň oznamuje, že ten šťastný jest, kdož se cizím nebezpečstvím kaje.

O lvu, vlku, koze a ovci

Jest obecné to přísloví: S mocnějším sebe netovaryš a své věci v dobré míře postaviš. O tom jest taková rozprávka.

Vlk, koza a ovce stovaryšili se se lvem, aby spolu na lov do jedné stráni táhli. A uhonivše jelena, na čtvero jej rozdělili. Potom řekl lev: První díl proto беру, že jsem lev a nad všemi zvířaty král. Druhý díl ; proto jest můj, že silnější jsem nežli vy. A třetí proto chci míti, že jsem toužející běžel nežli z vás kdo. A čtvrtého kdo se dotkne, hned jsem mu nepřítelem." A tak ten nevěrný a lichý lev tyto tři odhádal od dílův jejich a sám všecky pobral.

Tato rozprávka všecky lidi napomíná, aby se tovaryšstva sebe mocnějšího varovali.

Tu báseň Crinitus v novém latinském překládání z řeči řecké pokládá o lvu, voslu a lišce. A když vosel z rozkázání lvova, což ulovili, na tré rozdělil, proto se velmi lev na vosla rozhněval, a škřípě zuby, rozkázal lišce dělit. A liška hned všecko v jednu hromadu složila a lvu přivlastnila. I líbilo se to lvu, tak že se vzeptal, kdo by ji tím obyčejem dělit učil? A ona odpověděla, že "nebezpečnost, v kterémž vosel stál, to mne naučilo". A tak ta báseň oznamuje, že ten šťastný jest, kdož se cizím nebezpečstvím kaje.

O psu a o kusu masa

Kdož lakomě cizího a přílišně žádá, potracuje své. A čehož nalakomí, toho nepožívá. O tom Ezop mluví takto:

Pes nesa kus masa v tlamě, běžel skrze tekutou vodu. A vtom podobný kus masa v vodě zdáv se sobě že vidí, chtěl také i ten pochytili. A tak odevřev ústa, upustil ten, kterýž měl, a voda jej hned zanesla, tak že on jistě kus za nejistě ztratil.

Protož lakomej, kterejž mnoho žádá, ten vždycky málo mívá.

O psu a o ovci

Pes před soudem vinil z půjčeného chleba ovci. Ovce jemu odpírala, řkoucí, že nikdá žádného chleba od něho nepřijímala. Pes odvolával se, že chce svědomím to prokázati. To aby postavil, jemu jest puštěno. I přivedl vlka, kterýžto vyznával, pravě se věděti, že by chleba půjčil pes ovci. Přitom také luňák přítomen býti se pravil; a vcházeje luňák, řekl k ovci: "Kterak ty smíš toho zapíratí, pravěci, že jsi nepřijímala?" A tak ovce jest těmi křivejšími třmi svědky přemožena. A hned ortel jest vyřčen, aby ona chléb psu navrátila. I přinucena jest, že vlnu svou ne v čas vostřící dáti musila, aby tomu, kterémuž povinna nebyla, zaplatila.

Takť mnozí činí, na nevinné lsti vymejšlejíce, a svá předsevzetí falešnejmi svědky a pevně utarasovanejmi lžmi upevňující.

O zloději a o slunci

Což v člověku od přirození leží, toho se on velmi těžce zbaví. To tato rozprávka znamená.

Času jednoho sousedé měli velikou radost a potěšení s zlodějem na jeho svatbě, nadějíce se, že se již obrátí a zlodějství přestane. K nimžto přišel jeden muž moudrý a vida je v takové radosti, řekl jim: "Poslechněte, já vám chci radost vaši vyložiti. Jednoho času slunce chtělo se vození. To se zdálo všem zemím odporné, a všecken svět toho trpěti nemohl, tak že i nejvyššímu bohu, Jupiterovi, láli a zlořečili. Proto se Jupiter velmi hněval, a tázal se na příčinu toho lání a

zlořečení. A jeden řekl k němu. - "Nemáme nyní než jediné slunce, to všecken svět zarmucuje přílišnou horkostí, tak že všeckno přirození od ní nemocno bývá: co pak budoucího jest, když slunce jiných naplodí?"

Báseň tato ukazuje, že se lidé pro množení zlých radovati nemají, neb oni sňatí a oddaní sobě podobné plodí. Zlí rádi zlé plodí. Po zlém plemenu rády zlé rodiny bejvají. Jeden zloděj mnoho jiných naplodí, a jeden lotr mnoho lotrův nadělá.

O vlku a o řeřábu

Kdož zlému dobře činí, řídko odplaty dobré od něho dochází. - Vlk pozřev kost, velikou muku měl, neb mu v chřtánu napříč vězela. Vysoce se zakazoval, že zaplatí a za to učiní, kdož by mu koli od toho zlého pomohl. I povolán jest k tomu řeřáb s dlouhým krkem, aby vlku pomoc učinil. Ten vstřev krk svůj v chřtán vlčí, vytáhl jemu kost ven a zdravého jej učinil: a již od zdravého vlka, aby mu připověděnou mzdu dal, žádal. A vlk takto pověděl: "O větší nevděčnosti od toho řeřába, ježto tak hluboko v mém chřtánu jako ta kost byl, a ještě žádá ode mne záplaty. Co jsem mu mohl lepšího udělati, než abych ho při životě zachoval? Ježto to mně k veliké potupě a lehkosti jest."

Tato báseň napomíná ty, kteříž zlým službu a pohodlé činí anebo nějaké dobrodiní ukazují.

O muži a o hadu

Zlému kdo pomoc činí, vědětiť má, že dosti zle činí. Nebo za své dobré činy zlou odplatu od něho míti bude.

Pro velikou zimu a mrázy člověk jeden, lítostí hnut jsa, hada v domě svém choval a přes celou zimu jemu jísti dával. Když pak zima pominula a had již zase jako obžil a povokřál, všeckny věci jedem nakvašoval. A aby vždy milostí po sobě nepozůstavoval, a laskavě aby se nerozdělil, čemuž kde mohl, tomu uškodil.

Tuto rozprávku mají pamatovati, kteříž dobrovolně nevděčným lidem nápomocni bývají, kteříž by radši při rozdělování a rozvedení přátelství uškodili, než by za to, což dobrého přijali, něčím dobrým zase se odplatili.

O dvou psech

Pokorná a pochlebná slova, anebo pěkné mluvení, často lidí přivozuje k veliké škodě. Protož, abychom pochlebníkův a lahodných řečí podávajících nepřijímali, ale jich se varovali, Ezop tuto báseň složil.

Jednoho času tista, jsoucí březí a mající se položití, pokorně lahodnejmi slovy psa prosila, aby jí popřál v peleši své místa. Pes, dav se namluviti, přál jí toho a hned jí z peleše postoupil a ji tam vpustil. Ona pak když tam dlouhý čas ležala, a již mladí že velicí byli, prosil pes, aby se zase vystěhovala a peleš jemu vyprázdnila. Ale ona toho učiniti nechtěla. Nevelmi mnoho potom žádal pes opět, prose, aby mu to podlé té víry učinila, kterouž od něho poznala, a jemu z peleše varovala. K tomu tista nadutě a hrdě odpověděla: "Proč mne neprávě a nespravedlivě několikrát trápíš? Cožpak chceš proti mně a proti všem mým býti? Pakli jsi silnější nežli my všickni, teda já tobě chci z peleše varovati."

Takť často dobří a přívětiví skrze lahodné a pochlebné mluvení statky své ztracují a o ně přicházejí.

O voslu a lvu

O svémyslném, bláznovém, posměšném člověku mudřec tuto báseň složil.

Někteří lidé potupují sebe vyšší, ježto z toho veliké zlé jim nastává. Jako tento vosel, potkav se se lvem, řekl k němu: "Pozdravuji tebe, bratře." Lev pak to snesl a nedal mu žádné odpovědi, ale potupil slova jeho a hlavou na ně kynul, pomysliv sám při sobě: "A já bych nechtěl tím marným a ničemným hovadem svezch zubův poškrbníti, aniž bych chtěl oust odevřiti, abych se měl s ním vaditi. Neb kdybych se s ním oči zasadil, musil bych ho nebo mne plundrujícího, aneb po kusích roztrhaného, nechati a odjíti: protože lépeť jest bláznovému hovaďu to přeslechnouti."

Tato báseň učí, aby lidé rozumnější něco na bláznových snáseti uměli, a blázny aby ochraňovali, kteříž někdy moudřejším něco bláznové přemluví.

O dvou myších

Mnohem jest lépe v chudobě bezpečně živu býti nežli v bohatství pro strach a starostí schnouti a vadnouti. Jakožto báseň tato oznamuje.

Myš domácí přes pole vandrovala, a žádána jsoucí od polní myši, aby u ní hospodou byla, od ní jest přijata a znamenitě v její malé dupce ctěna, tak že žaludy a ječmenem nakrměna byla. Když pak zase se vracela, svou cestu

dokonavši, k polní myši se navrátila a jí prosila, aby s ní šla a také, co by měli, jedla. Tak se stalo. I vešli spolu do jednoho pěkného domu, v kterémž byla špižerna aneb sklep, plný rozličných pokrmův. Ty ukázavši domácí myš, řekla: "Mnedle, jez tyto dobré pokrmy, pokudž se líbí, neb já jich mám na každý den nazbyt dosti." A když již rozličnejch pokrmův požívaly, tehdy přiběhl během klíčnicku a u dveří se rumploval. Myši, lekše se, utíkaly, domácí do díry sobě známé, ale přespólní nebyla tu díra svědomá, tak nevěděla, kam běžeti, než po stěnách sem i tam se drala, a již po svém životu byla pustila. Když pak ten šafář ze sklepu vyšel a dveře po sobě zamekl, řekla domácí myš k přespólní: "Proč se sama děšíš tvým běháním a utíkáním? Mnedle jezme a mějme dobrou vůli a přebírajme se v těch pokrmích, nebo neboj se, zde se nemáme oč starati, než toliko budme vesely." Odpověděla polní myš: "Schovej sobě své pokrmy a buď s nimi vesela, neb ty nemáš žádné starosti ani péče, ani také úzkosti aniž tebe také co trápí títo každého dne zámutek; já také dobře a střídmě na poli míti se budu, a vždycky vesela budu, žádné péče o nic míti nebudu, žádného zámuteku báti se nebudu. Ale ty vždycky pečlivá budeš, a nikdá sebou bezpečna nebudeš, vždycky na tebe pasti nastrahovati a léceci budou, aby tě polapili. Kočky tě ustavičně proháněti budou, a pro jich pokrmy bez přestání obecně všichni tebe nenáviděti budou."

Tato báseň trestce ty lidi, kteříž se s vyššími stovaryšují, aby od nich něco dosíci mohli, čehož jim štěstí nikdá nepůjčilo, aniž se jim kdy to podařilo. Protož mají lidé takový pokojný život vyvoliti a raději bezpečnější sebou v svém malém obydlí býti, nežli toho žádati, což by jejich přirození nepřislušelo, aneb což by jim obyčejného nebylo.

O vorlu a lišce

Velicí a mocní nemají nižších potupovati. Jakož tato rozprávka oznamuje.

Vorel a liška, přátelství s sebou a známost učinivše, aby od sebe daleko nebejvali, na tom se snesli. A toho přátelství potvrdili tím, že sobě přivykli. Vorel pak na vysokém stromě hnízdo sobě složil, a liška hned tu od něho nedaleko na zemi mladé vyvedla. Když pak času některého vyšla, aby se popásla, vorel nemaje, co by jedl, sletěv do chrastiny dolů a mladé lišky pobrav, spolu s rodinou svou je pojedl. Vráťivši se pak liška a tomu porozuměvši, co by se přihodilo, ne tak velmi pro rodiny své smrt se rmoutila, jako pro to, že se pomstíti nemohla. Neb létati nemohouci, létajícího vorla uhoniti nemohla. Však proto z daleka stojeci (což jest obyčej těm, kteříž se pomstíti nemohou) nepříteli svému zlořečila a jej klela. Nemnoho pak potom, když jacísi kozu obětovali na poli, sletěv vorel dolů, kus té oběti s uhlím řeřavým pochytil, do hnízda vnesl. Když se pak vítr strhl a oheň se roznil, vorličata, nemajice ještě žádného peří, opečená na zemi spadala. A liška přiběhši, před ním, když na to vorel hleděl, všecka je pojedla.

Báseň znamená, že ti, kteříž přátelství ruší, ačkoli pomsty nemívají od nedostatečnějších sebe pro jejich mdlobu, však proto od Boha pomsty neucházejí.

Tato rozprávka učí, že vyšší nemají nižších potupovati, aby trestání nebyli ohněm pomsty a spravedlnosti Boží. Jakož také stará báseň o tom jest, jinými slovy, ale k témuž rozumu. A třetí také o vorlu a o hovniváli.

O vorlu, hlemejždi a vráně

Kdož opatřen jest a sebou bezpečen, ten se vystříhej, aby mu skrze zlou radu uškozeno nebylo. O tom Ezop mluví takto:

Vorel pochytil hlemejždě velikého, a nohou ho sobě drže, vyletěl s ním vysoko do povětří. Však hlemejžd' tak se do své škořepiny vtáhl že mu vorel nemohl nic uškoditi, ani ho z ní vytáhnouti. Tu potkavši jej vrána, pochlebovala mu, řkouci: "I cos velmi dobrou věc uhonil, ale, lež ji rozbiješ, jísti jí nebudeš, a daremní tvá práce bude." Ihned vorel připověděl vráně kus toho lovu, aby mu k tomu radila. Vrána jemu takovou radu dala, řkouci: "Leť nahoru až k nebi, a pust jej na velicej kámen, a škořepina aneb ten žabinec jeho se rozrazí, a tak před sebou pokrm ležeti uhlédáme a s veselím se požíváme."

Skrze tu lstivou radu této vrány zkažen jest hlemejžd' a orlovi s vranou pokrmem učiněn, ačkoli od přirození domkem a přepevnou škořepinou opatřen jest.

O havranu, sýru a lišce

Lidé, kteříž pochlebňů a řečí lahodných podávajících slova přijímají, oklamáni bejvají. Jakož tato rozprávka ukazuje.

Havran, vzav sejr na vokně, letěl s ním na jeden vysoký strom. Uhlédavši jej liška, zachtělo se jí toho sejra. I promluvila k němu lahodnými slovy, řkouci: "O havrane, kdo jest tobě podobný? Neb žádný pták nemá takového peří, jako ty. A nevím, aby pěknější pták mohl nalezen býti, kdyby toliko k té kráse nějaký hlas měl; než tak mám za to, že máš hlas

přiohroubný." Havran se radoval z té marné chvály, a chtěl se více zalíbiti a hlas svůj okázati, vztáhl krk, silně zkrkl. A jakž ústa odevřel, hned mu sejr vypadl. Ten pochytivši chytrá a lstivá liška, rychle jej pohltila. Teprvá havran přestal, porozuměv tomu, že slova té lišky líbezná s lstí a nevěrou byla smíšená.

Protož napomíná tato báseň obecně, pochlebníkův aby se stáhli a jich se varovali.

O voslu a o štěněti

Kdo k slušné službě není ustanoven a k ní se nehodí, ten nemá se tříti vyššímu a lepšímu sloužiti, neb služba jeho příjemná nebude. O tom slyš tuto báseň:

Vosel, vida štěnětko, kterak pěkně od pána svého navedeno jest, že každý den s pánem se milkují a s sebou pěkně nakládají, tak že pán se s ním pohladuje, jísti mu z svého stolu dává, a všecka čeled domácí mu folkuje, myslil sám u sebe: "Když toto tak malé nemilé zvířátko tak pán můj miluje i všeckna čeled pro to špatné lísání a umílení, jak mnohem více budou mne milovati, když já se k němu budu ulisně míti a umíleti. Mnohem lépe to se mu líbiti bude, že já veliký jsem a lepšího rodu nežli pes, a k mnohým věcem jsem užitečnější než to štěně, protož mnohem hodněji ctěn budu. A rozváživ ty věci vosel u sebe, uhlédal pána, an domů jde; hned běžel proti němu a ukázal radost svou řváním svým, a zpav se, vložil se svojími předními nohama pánu na ramena, a počal jemu okolo oust čenichati a vokolo tváři sem i tam se umíleti, tak že na něm i šaty zmazal. A když nepodobně těžce na pánu ležel, pán zavolal na služebníky, aby ho té kratochvíle zbavili, a aby toho vosla prázděn býti mohl. Tu všecka čeled na vosla s ochoty, s kyjmi i s kamením běžela, a utloukli ho po hřbetě i po bocích, že v něm několik žeber zlámali, a ubitého zase jej k řebříku neb k jeslem přivázali, tak že ho ledvá s duší pustili.

Tato báseň ukazuje, že žádný nemá se vysokomyslně pozdvihovati, aby se měl u větší službu tříti, nežli by jemu náležité bylo.

O lvu a o myši

Ačkoli člověk nevázný anebo prostý stavu nižšího vyššímu něco potupného nebo nepravého učiní, zvláště nechtě, a když prosí, aby mu to provinění z nechtění učiněné odpuštěno bylo, má se státi, neb přichází čas odplaty, a že i nuzní mohou časem mocným neb bohatým prospěti. O tom slyš takovou báseň:

Lev spal v lese toho času, když se polní myši tekly a spolu pohrávaly. Z nechtění jedna z nich na lva vskočila. Lev procítiv, rychle ji pochytí. Myš žalostivě ho prosila, aby jí tu vinu odpustil, pravěci, že toho svévolně neučinila, a také oznamovala jemu, kterak by jich množství spolu pohrávalo, ona pak sama, nechtíc, a žádná jiná na něho že vskočila, však za milost prosí, aby ta příhoda jí milostivě vážena byla. Lev, rozváživ to u sebe, že by pomsta velmi chatrná byla proti jedné myši, a větší lehkost z toho nežli čest že by mu byla, tomu rozuměje, odpustil myši vinu a dopustil jí odjiti. Myš s vděčností a s děkováním od něho odešla. Po několika pak dnech málo lev vpadl do tenat. A porozuměv tomu, že by jat byl, počal velmi silně a žalostivě rváti a křičeti, a s velikou těžkostí na své neštěstí naříkati. Uslyšavši to myš, hned k němu běžela, aby zvěděla, co by to bylo, aneb jaké neštěstí by ho potkalo. Poznavši pak to myš, že by jat byl, řekla k němu, těšíc jej, aby se nic nebál, že mu se chce za dobrodiní jeho, kteráž jí byl učinil, odplatiti, a toho dobrodiní že jest vděčna, dokázati. I všeckny chytrosti a lsti k tomu vězení přiložené vyhledavši a je poznavši, vzala před se práci zubův svých a počala překusovati a rozvazovati všeckny uzly té vazby, a všecky její chytrosti v nic obrátivši, tudy lva vysvobodila a vesele do lesa odeslala.

Tato báseň učí, že malých a nižších nemáme potupovati, nebť přichází hodina, že, což jsme koli komu učinili, všeckno se nám nahradí.

O dvou supích

Kdož se rád s každým vadí a hadruje, ten se v potřebě své a nouzi pomocí ode všech opovažuje. O tom máme tuto báseň slyšeti.

Času jednoho roznemohl se sup. A když ležel mnoho měsícův, tak že žádné naděje neměl, aby měl živ zůstatí, prosil s pláčem mateře své, aby chodila po místech svatých a za něj slibovala, což by kdoli chtěli, že obětovati chce, jediné aby mohl k zdraví navracen a té nemoci prázděn býti. Mátě odpověděla, že to ráda chce učiniti, ale že se obává, že z toho nic nebude, řkoucí: "Ty jsi vždycky prve bez bázně Boží na světě živ byl, kostely jsi zloupil, všeckny oltáře poškránil, aniž jsi které svátosti sobě co vážil; kterakž tedy mám za tebe prositi?"

Tuto báseň sobě vážití mají ti, kteříž v hříších jsou, a odpuštění jich bez srdce skroušeného a bez zpovědi dojíti chtějí. Má jeden každý člověk nejprve čistým býti, chce-li od Boha v tom, zač ho prosí, uslyšán býti. I také ti lidé, kteříž se obecně již nyní rozdvoují a s každým nevoli mítí chtějí, vždycky lstivě s protivností živi jsouce, když na ně jaká potřeba přijde, tehdaž obyčejně beze vší pomoci opuštění bývají.

O lvu, kanci, bejku a voslu

Moc kdož potratí, tent' také má vysokomyslnost svou s sebe složití, aby ode všech trestán nebyl. Jakož tato fabule aneb rozprávka oznamuje.

Lev, pro mnohá svá léta již jsa nestatečný, že i na své síle velmi zemdlen byl, tu přišel k němu kanec, slině se a zuby klapaje, a těmi škodu sobě učiněnou jemu odplacuje. Bejk trkal ho a ranil voběma rohy. Vosel pak, vida ho již zemdleného, a an k ničemému není než ležeti, věda, že prvé nepřítelem jeho byl, udeřil ho velmi tuze nohou v čelo. Lev, vzdechši, řekl: "Když jsem já při své síle a moci byl, tu jsem živ byl u veliké cti, všem hrozný jsem byl, a všechna zvířata se mne bála, a kdož jedné na mne zpomenul, každý se mne zhrozil. Zase jsem mnohým dobrotivý byl, kterýchž jsem ničímž neurazil, ale pomoc jim učinil: ti již všickni proti mně se zakyselili. A jakž mé síly a moci zbaven jsem, tak všechna má čest s ní pominula."

Tato báseň napomíná a učí mocnější, aby při své moci dobrotiví a přívětiví byli, aby nižádná pomsta po vykonání moci na ně nepřišla.

O vlastovici a o jiných ptácích

Kteříž dobré rady neposlouchají, často k veliké škodě přicházejí. To tato báseň znamená.

Když jednoho času všickni ptáci pole viděli strojiti, konopě a len na ně síti, nic sobě toho nevážili. Ale vlastovice, dobře tomu rozuměje, co to rozsívání přinese, všem ptákům to oznámila, jak by to velmi škodlivá věc jim byla. Ale oni toho nedbali. Potom vopět, když již len a konopě poodrostly, vlastovice k nim řekla: "Pomněte, žeť toto nám k zlému přijde. Protož poďme a vytrhejme to, nebo hned jakž dozrá, budou z toho tenátka víztí a vosídla nám nastrahovati, a tak my skrz lidskou lest a strojení lapání budem." Všichni ptáci potupili radu její a jí se posmívali. Porozuměvši tomu vlastovice, od nich se oddělila a k lidem do domův se vstěhovala, aby obydlé její pod střechami bezpečnější bylo. A kteříž radou její spraviti se nechtěli, vždycky v starosti jsou, aby pod pomče zlapání nebyli.

Tuto báseň svévolní pamatovati mají, kterýmž se zdá, že jejich předsevzetí jest nejlepší, a jinejch rady poslouchati nechtějí.

O žabách

Věděti se má, že básně vymyšleny jsou proto, aby lidem jejich dobré i zlé skutky oznámily. Neb žádný dobrý ani zlý neslove, než toliko sám člověk. A protož chci já život lidský i jejich obyčej tuto zavřítí a k tomu rozumu některé básně vypsati o zachovávaní dobrých i zlých lidí. Neb ten člověk bezpečně živ jest, kterýž se žádného nebojí, jako oni athenienští měšťané toho času, když se jim nejlépe vedlo, a když ve vší svobodě živi byli, žádného se nebojíce, vespolek sami sobě se vší pilností sloužice. Potom z té bezpečnosti a svobodného bydla neužitečné a marné, ničemné rady uposlechše, úřadu žádali, kterýž by zločince zkrocovál a pro jejich nepravosti trestal. Tudy přišli lidé k velikému strachu. Někteří pak, kteříž trestání býti měli, byli od trestání zproštěni pro jiné, od kterýchž prvé dosti bídě a hanebně uráženi byli. A kteříž novými ustanoveními a zákony obtíženi byli, ti se báli škody a hanby, ne proto, že úředníci jejich ostří a zůřiví byli, ale proto, že oni takové zůřivosti nepřivykli. A tak pod těmi ustanoveními a cizí vůlí musili jako služebníci poslušni a poddani býti. To jest jim převelmí těžké bylo. A potom to těžce trpíce, velice se rmoutili a sobě stejskali. Proti těm Ezop takovou báseň složil.

Prvních časův, když žáby byly beze vší starosti, žádného se nebály, v lužích a jezeřích přebývajíce, od žádného sužovány nebyly, samy mezi sebou neužitečně se pohnuvše, aby s křikem a s žádostí před Jupitera předstoupily, na tom se snesly, aby od něho krále žádaly, kterýž by vinné trestati uměl. Té žádosti jejich zasmál se Jupiter a prosby jích nepřijal. A ony potom opět k němu volaly, když jim žádné znamení dáno nebylo, že by žádost jejich uslyšána byla, a ještě více nežli prvé křičely, vřeštěly a kukaly. Dobrotivý Jupiter sprostným a nevinným žabám na žádost jejich svrhl klápet a do močidla jim je pustil. Zvuku a plesknutí jeho všechny lekše se, kamž která věděla, prchaly. Potom jedna vystrčivši hlavu z vody, aby nového krále uhlídati mohla a jej poznati, porozuměvši tomu, že by klápet byl, svolala všechny jiné žáby, aby na toho krále pohleděly. Některé s velikým strachem a s třesením plynuly a nového krále pozdravovaly, však s bázlivým srdcem to činily. Porozuměvše pak tomu, že v něm duše není, vskákavše na něj, poznaly, že dřevo bylo: tu teprvá nohami po něm šlapaly. A zase s velikým křikem na boha Jupitera žádost vzložily, aby je králem obdařil. Tu teprvá Jupiter dal jim čápa, ten je jednu po druhé mordoval a ony plačíce a toho želejíce až k nebi

hlasy své vztahovaly, volající: "O bože Jupiter, spomoz nám, aneboť všechny zahyneme." On odpověděl jim: "Když jste krále žádaly, já jsem vám ho dáti nechtěl. Po druhé jste žádost na mne vzložily, tu jsem vám dal milostivého a dobromyslného, toho jste potupily, jím jste pohrzely a nohami jste po něm šlapaly. Potom jsem vám dal na vaši přílišnou a neslušnou žádost tohoto krále, kteréhož nyní máte, toho míti musíte, neb jste dobrotivého sobě vážiti neuměly, aniž jste ho také sněsti mohly, aneb sobě zachovati uměly."

O zloději a o psu

Tuto rozprávku máme slyšeti o podvodnících a jiné oklamávajících. Noční zloděj, všed jednoho času do nějakého domu, aby v něm kradl, i trefil na psa. Kterémuž, když ho uhlédal, chleba podával, aby na něj neštěkal, ale aby utíchl a lehl. I slyšeti, že by ten pes měl k tomu zlodějovi promluvíti: "Dáváš-li mi tento chléb pro milosti, čili že mne podvesti chceš, aby[s] to odnesl, čímž pán můj, já i všeckna čeled' v domu živi jsme, tehda mi to pověz? Poněvadž mi nyníčko chléb dáváš, miníš-li mi potom také dávati, kdyby[s] vynesl, což by v domu bylo? A nebo chceš-li nade mnou lítost míti, když bych hlad trpěl? Já nechci, aby mi tento chléb hrdlo mé zacpatí měl, aby jazyk můj mlčeti měl a mně všecku milost potratiti; ale chciť já proti tobě stěkati, pána i všecku čeled' ze sna probuditi a oznámiti, že v domě zloděj jest. Nebť já tímto tvým přítomným chlebem pohrdám a budoucí dobré raději přemejšlím; protož přeč hned odejdi, anebť já štěkati budu a tebe oznámím." O jak přeostražitý tento pes jest, kterýž nechce pro chléb oklamán býti, ani svého pána milostí ztratiti.

Na tuto báseň mají žroutové pamatovati, kteříž prohoduji a prožerou všecko, kdež co mají.

O svini souprasní a o vlku

Člověk mysl svou má tak ustanoviti, aby zlému věřiti nemínil. K tomu jest tato báseň složena.

Svině veliká březí, když se jí čas voprašení blížil, a když s vzdycháním v bolestech při prašení ležela, přišel k ní vlk, řka: "Sestra, nyní nastává tobě praseň; to aby bylo bezpečné a šťastné, chciť pomoc učiniti a při tobě postáti a místo chůvino zastati." Poznavši pak a porozuměvši nevěrné a lstivé radě svině březí, odvrhla od sebe ta falešná a křivá slova, a potupivši službu jeho, řekla: "Bratře, mé prašení bezpečnější bude, když ty přeč odejdeš. Protož já tebe prosím, aby mně té cti ponechal, abych já svá prasátka sama na světlo vynesla, pro poctivost mateře rodičky tvé. Neb jakž mnoho ve mně leží, všeckno se tvé služby děsí." A jakž vlk odešel, zproštěna jest od břemena svého. Kdyby pak byla slovům nešlechetníka toho uvěřila, tehdy by byla musila i s prasaty svými beze vší lítosti z světa svedena býti.

O hoře ku porodu pracující

Často se stává, že péče veliká a starost konec dobrej běře, a veliká bolest a úzkost v smích se obracuje. Jakož i tato báseň o tom svědectví vydává.

Hora jedna, těhotná jsoucí, když porodití měla, velice křičela, sobě stejskala a těžce dychtěla, hrozně řičeci a nařikající tak velmi, že všecka ta krajina zvuk její slyšela a z toho velice zarmoucená byla, a všickni se obecně báli a na mysli zmámeni byli pro velikej hřmot její a hluk. Po tom pak převelikém stonání a nařikání porodila myš. A hned to porození rozestříno a rozhlášeno bylo po vší té zemi, a kteříž se byli leklí, zase se posilnili, a z toho nic nebylo, čehož očekávali, a ta jejich báseň obrácena jest v žert.

O vlku aneb psu a o jehněti

Dobrotivost, ta právě otce i matku činí i přátelskou důvěrou dětem, a ne samo porození aneb zplození. To z této básně poznati budeme moci.

Jehňátko přidrželo se koz. I přišel k němu pes, řekl: "Což ty tu děláš? Však tvé mateře zde není." A okázal mu daleko na poli, že by tam máte jeho s jinejmi ovce byla. K tomu řeklo jehňátko: "Já té mateře nehledám, kteráž mne počala anebo devět měsíců v životě svém nosila a mne na světlo vynesla, ale to pravím, že tato koza právě jest máte má, kterážto krmí mne a své výmě k požívání dávající chová, svým vlastním dětem utrhuje, abych já tím více mléka mělo." Pes opět řekl k jehněti: "Však jest to tvá pravá máte, kteráž tebe porodila." Odpovědělo jehňátko: "Pravda jest, což pravíš, ale však jest slušné, a od přirození to dopuštěno, aby dítě, v bezpečném místě poručené, právem narozeno bylo. Však tomu rozumějíc máte má, že dítě její toliko ovčáku k střížení a k dojení a řezníku k zabíjení užitečné by bylo, protož mě ona sem

dala, kdež bych v rozkoši se chovalo bez strážení, abych bezpečnější sebou mezi kozly a kozami bylo, nežli tam u ovcí a u mateře, kteráž mne nosila a porodila. Protož odejdi, nebť tebe neuposlechnu."

O starém psu a o pánu jeho

Nižádej nemá věku starého potupovati ani také vyháněti ven, ale má rozvážit skutky věku jeho mladého. Nebo žádáš-li se ve cti zstarati, umějš staré lidi v poctivosti mít. A také, když se zstaráš, zase též vážen budeš. A ačkoli starej věk nic statečného nemůž působiti, však proto pomysli na udatnost mladosti jeho. O tom slyš tuto báseň.

Starý pes ustavičně od mladosti pánu sloužil, po lovích i štvání. A jsa již při letech a věkem obtížen, a pro zstarání lénivý i choulostivý, zuby jeho přední ztupěly a některé vypršely, tak že zajíce chvátiti nemohl ani, kteréhož chytil, dodržeti, ale každý mu se vydřel, beze všeho uškození. A onde i onde po lese toho psa na se podštívali, nebojíce se ho. I rozhněval se pán velice na toho psa, a trestal ho, jako by nic neuměl a při myslivosti cvičený nebyl. Pes myslivci aneb pánu takovou odpověď dal: "O pane, léta má čím déle jsou beze vší síly a mnohem mdlejší než léta mladá, zubové moji ztupěli a někteří vypadali. Někdyť jsem pak statečný byl a ke všem lovům požitelný, tak že jsi udatenství mé mnohdykrát chválil, již pak haníš v zstaralosti činy mé. Prosím tebe, rozpomeň se na předešlé činy mé, a příjemnější nyníčké udatenství mé u tebe, seč kolivěk mohu býti, bude."

Tato báseň učí nás, že v zstaralosti nemáme těch potupovati a sobě nevážiti, kteřížto nám v mladosti věrně sloužili.

O zajících a žabách

Každou příhodu máme trpělivě snášeti a času místo dáti. Protož člověk své zlé trpěti má a z nedostatkův jiných lidí trpělivosti učiti se má. Jakož tato báseň učí.

Když jednoho času zajíci velmi štvání a honěni byli, tak že, pochybujíce již o zdraví svém, zoufávše sobě, myslili se sami pomordovati, nežli by v takové starosti a v tom nebezpečnosti býti měli. A již tu radu o zmordování sebe zavřevše, jednomyslně v houfě běželi k rybníku, aby se ztopili, u kteréhož množství žab na břehu sedělo. Když pak zajíce běžící viděly, všeckny do vody vskákaly a tam se schovaly. Porozuměvše pak tomu zajícové, jeden z nich řekl: "Já vidím, že jiní ještě jsou, ježto se bojí a strachují snad více nežli my; protož mi se slušné zdá, abychom my v našem stavu stáli a trpěliví byli jako i jiní, a abychom jho neb břemeno přirození trpělivě snášeli, kteréž nám to dalo, abychom s prací a s starostí živi byli. Nebť ten čas přijde, že naše práce a starost v pokoj se nám obrátí."

O vlku a kozlátku

Chvalitebná věc jest při dětech, když rodičův příkázání zachovávají. Jakož báseň tato oznamuje.

Koza, umínivši, že by na pastvu vyjít ven chtěla, napomínala kozlátka, aby žádnému neotvíralo ani k sobě koho pouštělo, neb mnoho svobodné zvěři chodí a okolo ovčinců obchází, zda by co sobě mohla uhoniti. A učinivši to napomenutí, šla na pastvu, kde by se požití mohla, a nechala kozlátka v chlévě zavřeného. Potom hned, jakž odešla, přišel vlk: ten stoje před dveřmi, přetvářel se a hlas svůj přeměňoval, jako by kozka mečela, a žádal kozlátka, aby mu dvěře otevřelo. Ale kozlátka tomu, hledíc skulinou, porozumělo, že by máť jeho nebyla, a řeklo: "Já dobře slyším hlas matky mé, ale ty jsi nepřítel můj a hledáš mne podvesti a oklamati, a pod tím vymyšleným hlasem matky mé žádáš krve mé. Protož kluš, neb tebe sem nepustím."

Takť, kdož poslouchá naučení starších svých, nemůž než bezpečně sebou býti.

O holubu, supu a krahujci

Kdož se poručí pod obranu zlého a poddá, aneb pomocí od něho hledá, svou všecknu naději potracuje.

Času jednoho, když velmi holubi před supy neb luňáky létali a u veliké starosti byli, že se po nich sháněli, vzali sobě krahujce za obránci, domnívajíce se, že potom sebou bezpečnější budou. Ale krahujec vokázal se k nim jakožto trestce viny jich, a jedl holuby jeden po druhém. I řekl jeden z nich: "O jak mnohem snesitelnější věc byla, aby se luňáci po nás sháněli, než aby nás tento vochránc tak hubiti měl. Neb skrze kteréhož jsme se domnívali, že bychom měli ochráněni býti, od něho sjiti musíme. Ale spravedlivěť se nám děje, poněvadž jsme tak nesmyslně velikého nepřitele našeho sobě za ochránce proti nepříteli menšímu vzali."

O chudém člověku a o ještěrce

Kdož jiným uškodil, toho vždycky ve zlém domnění mají míti a před ním se vystříhati a nikdá se mu všeho dověřiti nemají. Jakož tato fabule to vysvětluje.

Ještěrka přivykla k jednoho chudého člověka stolu choditi, a tu drobty od něho krmena byla, kteříž s stolu toho chudého padali. Když pak ten chudej tu ještěrku tak choval, všickni jeho činové šťastně se jemu vedli, a skrze ní přišel k velikému bohatství. Nemnoho pak potom rozhněval se ten člověk na tu ještěrku a velmi ji sekerou ranil, a hned po malém času upadl zase v chudobu. Z toho porozuměl, že všecko štěstí, kteréž prvé měl, pro tu dobrotivost, kterouž štědře k ještěrce zachovával, tak šťastně se mu vedlo, a potom že zase v chudobu upadl jediné pro to, že ranil ještěrku. I želel toho velice a prosil té ještěrky, aby mu tu vinu odpustila, a že jest jemu toho s pravou věrou žel, což jí neprávě učinil. Jemužto ještěrka odpověděla, řkouci: "Protože toho pyčeš, chci já tobě tu vinu odpustiti, ale když rána zahojena bude. Však proto pro šrám nechť já tobě docela nevěřím. A ačť já s tebou se smírím, však proto nezapomenu na nevěru sekery."

Takť vždycky má ve zlém domnění býti ten, kdož druhého v čem svévolně urazí.

O jelenu, o vlku a o ovci

Častokrát křivdání a liší skrze lest a křivý jazyk nevěrně lidem činí. O tom slyš tuto rozprávku.

Jelen vinil ovci z korce obilé, že by mu dlužna byla a na jmenovitý den dáti přirekla. A to učinil před vlkem, že on toho povědom byl. Ovce, bojící se vlka, pro veliký strach dlužnicí se býti přiznala, však dalšího roku žádala. A když ten pominul, opět od ovce, aby mu tomu dosti učinila, míti chtěl. Ovce odpověděla: "Jdi a učeš sobě na vrbě, a chceš-li obilé míti, voř pole a vlka nech, ať po lesích běhá, však já tobě nic povinovata nejsem. Že jsem já se pak tehdy k dluhu znala, k tomu jest mne strach vlka přivedl. Oba dva jste plní lichoty a nevěry. Nedámť vám nic, neb vám nic dlužna nejsem."

Tato báseň učí lidi svého hleděti, a oznamuje, že přinucená přísaha nic neváží.

O havranu nebo vráně a o pávu

Žádný se cizím nemá chlubit ani vynášeti, ale raději každý má, což svého má a což mu přirození dalo, při tom zůstat. O tom jest tato báseň.

Havran, pozdvihši se v své mysl, tak smělý byl, že, kteréž peří pávům vypršelo, to sbíraje, jím se ozdoboval, a tak pyšný býti počal, že již k havranům se znáti nechtěl, ale je potupoval a pávů se přidržel. Vidouce pak pávi ničemného a neznámého havrana, a tomu porozuměvše, že by v jejich šatech u větší poctivosti držán býti chtěl, rozhněvali se na něj a zvytrhovali mu všecko cizí peří; tak ho kousali a rvali, že ho za mrtvého odešli, velmi ho zranivše. Okřáv pak zase nebohý havran, styděl se zase k svému pokolení navrátiti, neb je příliš potupoval a pyšnou myslí jím pohrdal, toho času, když byl v pávové peří přistrojený. Však pro to, když s strachem k nim přišel, z havranů jeden řekl k němu: "Pověz mi, nestydíš-li se za svou hrdou mysl, žeš se vejše vypínati chtěl, nežli na pokolení tvé sluší? Kdyby[s] ty byl v svých šatech zůstal, kteréž tobě přirození dalo, nebyl by[s] od nás mezi cizí tovaryšstvo hnán. Také by[s] od pávův oberván a otrhán nebyl, aniž by byli směli s tebou tak ukrutně nakládati a tebe tak až téměř do smrti zraniti."

Protož jest nejlepší věc, aby každý na svém stavu dosti měl.

O obrazu a o vlku

O nemnoho moudrém člověku báseň takovou Ezop pokládá.

Vlk, nalezši na poli pěkně vyřezanej a utěšený obraz, často sem i tam jej obraceje, poznal na něm, že žádného smyslu ani rozumu nemá, i řekl: "O přeutešený obrázku, škoda, že nemáš v hlavě mozku."

Tato báseň jest na ty lidi složena, kteříž u veliké cti a slávě posazení jsou, ani umění ani jakého rozumu mají. A také na pěkné, neplodné ženy, o kterýchž jest přísloví, že jsou obrazové bez milosti.

O mouše a mravenci

Kdož se sám chválí, často ho jiní hanějí a posmívají se mu.

Jakož se jedné mouše přihodilo, kteráž se s mravencem o větší čest a chválu, kdo by z nich míti měl, zasadila. A předkem moucha počala se vysoce chváliti a chlubiti svou velikou mocí, kterou by měla, řkouci k mravenci: "Což umíš, že chvála tvá jest naší podobná? Tvé obydlí jest v děrách a v skalních rozsedlinách, mé jest na palácích královských. Já pokrmův královských požívám, ty se ječmenem a obilím živíš, nápoj svůj z země vytahuješ a sseš, ale jáť piji ze zlatnic a stříbrnic. A když se svaté oběti působá, já nejprvnější jsem, kteráž stěv vokušuji. Králi na hlavu sedám, všech najpěknějších panen a paní se dotejkám, jejich lice mile líbám, čehož ty ničehéhož dojití nemůžeš. Protož ty a pokolení tvé hodno jest potupy a pohanění." Mravenec zase řekl k muše: "Jak hanebný a mrzký pták jsi ty, svůj nepokoj a svou neřest vychvaluješ. Pověz mi, kdo jest vděčen tvé přítomnosti? Jak jsi vzácna u králův a u pěkných paní, panen, o kterýchž jsi se zmínila, kterýmž ty všetečně a směle proti jejich vši všli po hlavách i po lících létáš? A ještě pravíš, že to máš v své moci, a toho nepravíš, jak za nevzácného hostě tebe mají. Kamžkoli přijdeš, odevšud tě ženou a s velikým hlukem tě po všech místech honí, jako nějakého nepřítele. A toliko v létě něčím jsi, v zimě žádný neví, kam se děješ. Ale já vždycky v dobré mysli trvám, v zimě jsem bezpečen sebou v obydlí svém, vždycky jsem zdrav, vesele živ jsem. Ale ty, když živa jsi, oháňkami tě zahánějí, kteréž pro tebe obzvláště dělají a jednají."

Tato báseň jest proti nepokojným, kteříž by se toliko vždycky rádi hryzli a vadili, a jenom proto, beze všeho užítku, aby se těmi věcmi, kteréž hanebné a mrzké jsou, chlubil.

O mouše a o mezku

Čas a místo častokrát strašlivého a mdlého smělého proti většímu a silnějšímu činí, a působí, že najstrašlivější, kteříž žádnému škoditi nemohou, k většímu doufání nežli jiné přivozuje. O tom Ezop takovou báseň složil.

Moucha jedna, vsedši na mezka podlé voje, hněvivě ho trestala, řkouci.- "Jaks tak lenivý, jdi rychleji, nebť já tebe v čelo zabudnu, aby[s] spěšněji šel." Mezek k tomu řekl "Já se tvech slov kusa nebojím, než toho, kterýž na sedle sedí, a ústa má uzdou spravuje a udidly mnou, kamž chce, hejbe, máje mne po své vůli, a k tomu bičem praskaje, před se mne žene. Tohoť se já bojím a ne tebe, nebť sobě tebe nic nevážím, ačkoli se zdáš zpuřná a strašlivá v slovích svých, však žádnému silnému nic učiniti nemůžeš. Protož nedrž mnoho o sobě, neb s nic býti nemůžeš."

O žábě a volu

Nuzní, když se v své mysli pozdvihnou, domnívajíce se, že by mocným podobni býti mohli, taková padají a pro svou vysokou mysl zkažení bývají, jakož tato rozprávka oznamuje.

Žába, vidoucí vola na pastvě, sama u sebe myslila: "Kdyby[s] ty také svou svraskalou kůži rozdula a roztáhla, mohla by[s] dobře tak veliká býti, jako jest ten vůl." A počavši se nadýmati, vzeptala se žáběte, řkouci: "Zdá-liť se, že tak veliká jsem jako ten vůl?" Žábě odpovědělo: "Nikoli". A ona opět ještě více se nadula, řkouci: "Již-li?" Žábě odpovědělo, že žádného podobenství není. A po třetí se naduvsí, rozpukla se a umřela.

Z tohoť ono obecné přísloví pošlo: "Nepřilíš se nadejmaj, aby se[s] nerozpukl", to jest: "Nemáš býti pyšným a vysokomyslným, nebť sobě tebe nic vážití nebudou."

O žábě a volu

Nuzní, když se v své mysli pozdvihnou, domnívajíce se, že by mocným podobni býti mohli, taková padají a pro svou vysokou mysl zkažení bývají, jakož tato rozprávka oznamuje.

Žába, vidoucí vola na pastvě, sama u sebe myslila: "Kdyby[s] ty také svou svraskalou kůži rozdula a roztáhla, mohla by[s] dobře tak veliká býti, jako jest ten vůl." A počavši se nadýmati, vzeptala se žáběte, řkouci: "Zdá-liť se, že tak veliká jsem jako ten vůl?" Žábě odpovědělo: "Nikoli". A ona opět ještě více se nadula, řkouci: "Již-li?" Žábě odpovědělo, že žádného podobenství není. A po třetí se naduvsí, rozpukla se a umřela.

Z tohoť ono obecné přísloví pošlo: "Nepřilíš se nadejmaj, aby se[s] nerozpukl", to jest: "Nemáš býti pyšným a vysokomyslným, nebť sobě tebe nic vážití nebudou."

O lišce a o čápu

Čeho sobě nechceš, nečiň toho jinému. O tom praví tato báseň.

Liška zvala čápa k večeři, a když přišel, představila před něj na velikém taléři řídkou kaši. A tu liška po své vůli lízala, ale čáp nemohl jí ničímž užít, než musil zase domů lačněj jít. Po několika pak dnech málo zval čáp zase lišku k sobě k večeři a postavil před ni velmi strojně jídlo v sklenné, vysoké a úzké nádobě. I počal sám naprvé jísti svými dlouhými pysky, potom pobízel lišky, aby jedla. Ale liška hned porozuměla lsti čápovery. K nížto čáp řekl: "Jakožs ty mně svého pokrmu udělila, tak vezmi jej sobě zase. Jestližeť se pak to nelíbí, odpust mi, nebt' jest odplata vzájem. A také hanba a pohanění zase pohaněním má zaplácena býti."

Tato báseň učí, že se žádnéj štvátí nemá, a že každěj to trpělivě sám sněsti má, což druhému učinil.

O kolčavě a o hospodáři

Často se stává, že užitečná služba se neodplacuje, předkem, když dobrým úmyslem, aby slouženo bylo, se neděje. Tak tato báseň praví.

V domu jednom myši mnoho pochytila kolčava, potom sama od hospodáře domu byla polapena. I porozuměvši tomu, že by ji pán zabiti chtěl, řekla k němu: "Pane, máš mi milostiv býti, neb jsem dům tvůj čistila a německé myši z něho vyprazdňovala." K tomu hospodář řekl: "Toho jsi ty k mému dobrému nečinila, ale sobě k užítku a ku pokrmu, a také, aby, což ony jedly, ty sama jísti mohla, když by ony zlapány byly, a snad ještě aby[s] i jinam nosila. Protož neníť potřebí, abych já tobě z té služby děkoval. Kdyby[s] ty mi byla takovou službu pro mé a ne pro své dobré činila, teda by bylo slušné, ať bych milostiv byl a tobě se za to odplatil. Ale takto musíš umříti."

O lvu a o pastýři

Mohoutní mají vděční býti a pamatovati na dobrodiní, kteráž se jim časem od chudých dějí, a když něco dobrého od nich přijali. Neb ačkoli dlouho se nevodplatí, však proto nemají v zapomenutí přicházeti.

O tom tato báseň nám oznamuje.

Času jednoho, když se po lese lev toulal, hledaje sobě pokrmu, i vstoupil tuze na nějaký osten, kterýž mu uvázši v noze zůstal. Ta mu tak byla otekla a opuchla, že na ní dostoupiti nemohl. I šel k jednomu pastýři přes pole, kulhal a více toliko na třech nohách skákal, a proti pastýři vocasem vrtě, k němu se dobrotivě ukazoval. Však proto se nicméně nebál pastýř, ale zarmoucen byl v mysli své, vida ho jdoucího k sobě; i metal jemu beránky a ovce, aby ho ukrotil, a sám sebou aby bezpečen byl. Ale lev nestál o žádné jídlo a nic jiného od něho nežádal, než aby mu pomohl, a kladl svou hlavou nohu na klín pastýřovi. Pohleděv pak pastýř lvu na nohu, uhlédal ránu a okolo ní veliký otok; ihned porozuměl žádosti lva, a vzav ostré šídlo, velmi tiše mu tu ránu otevřel. A jakž talov vypuštěn byl, vyšel i ten trn aneb osten s tím talovem, a ihned lev poznal, že mu lépe bylo. Chtě se pak mu za to dobrodiní odplatiti, lízal jemu ruce a po boku se mu posadil, a přijav poněkud svou první sílu, šel čerstvě a jako zdravý od toho pastýře. V krátkém času potom lapili toho lva, a aby s ním kratochvil při nějakých sňatech mívali, jej chovali, při kterýchžto kratochvilech udatní muži s udatnými divokými zvířaty zacházeli, šermovali a potěšení mívali. I stalo se, že ten pastýř také toho času jat byl pro svůj nějaký zlý účinek, ježto pro něj hrdlo byl propadl. I nalezli takový ortel, aby svobodným divokým zvířatům k snědění byl předvržen. Pastýř ten veden a puštěn byl mezi ta zvířata, a hned lev přibral se k němu ukrutně, a poznav ho, mravně a s poctivostí k němu přistoupil, a pozdvihši oči sveje i obličeje, zařval proti lidu, a skákaje sem i tam k lidu, radoval se z toho. A posadiv se k pastýři, tak se mu vokázal, jako by mu oznamoval, aby domů šel, a nijakž od něho jíti nechtěl, ale vždy při něm byl, jako bráně ho. I porozuměv pastýř tomu, že ten lev s ním býti chce, hned se domníval, že by to ten byl, kteréhož někdy v lese viděl a jemu otok vypustil i jej uzdravil. I chtěli, aby lev od něho odšel; ale on nikterakž nechtěl, než při něm byl k obraně jeho.

Vida to lid, velice se tomu divil a tázal se pastýře, kudy to přichází, že ten lev tak ho velmi miluje? A když lidu příčinu pověděl, vzložil prosbu na nejvyšší moc, prose, aby mu milost učiněna byla. A tak ten pastýř vyproštěn byl a oba ven vypuštěna, lev do lesa a pastýř do domu svého.

Z toho všichni lidé učiti se mají, aby vděční toho byli, což dobrého od koho vezmou.

O voslu a frýzu

O změnění času a štěstí slyš tuto báseň, že šťastní a mocní nemají nuzných a bídných potupovati ani jim křivdy činiti, ale mají se rozpomenouti, jak jest štěstí velmi vrtlavé, a v té vrtlavosti že se velmi brzo změni.

Výborný frýz, s zlatým sedlem i s uzdou zlatou, k tomu v předrahém deku a velmi připraveném, potkal se s obtíženým a umordovaným voslem na jedné cestě. Vosel pak ustav, jedno cestou jda, druhé obtížen jsa břemenem, nemohl pro ustání tak brzo frýzovi s cesty ustoupiti. K kterémužto frýz řekl: "Byť mi tak nebylo, a sotvá se držím, dalť bych nohou v to tvé břicho, protože mi, pánu svému, s cesty nevaruješ a nepostojíš, až bych já tě pominul." Vosel převelice se lekl pohružky jeho a veliké nadutosti mysli. I vzdechši, volal k Bohu a šel před se cestou svou. Ne po mnohém času potom

utížili tomu koňovi, jezdcé na něm a příliš honice, takže škaredá místa na sobě měl a náramně hubený byl. I rozkázal ho pán jeho do vsi dáti, aby tam na pole hnůj vozil. A tak, zapřáhše ho, velikou práci naň vzkládali, tak že příliš nuzným byl. Jednoho pak času pásl se vosel na jedné louce, i uhlédav toho frýza bídného, an nevymluvně těžce táhne, poznav jej, takto k němu řekl: "O bidný, k čemu jest již tobě strojná příprava? Kdež máš své drahé sedlo a drahou uzdu? Kde podoba těla tvého? Kde tvá přílišná smělost proti mně voslu? Jíž, zdá mi se, musíš zůstatí v našem sedlském stavu. Anoť poň tvá zpuřná mysl přestala; jižť se menší, nežli jsi sám, posmívá."

Tato báseň napomíná mohovitě, aby chudých nepotupovali, zvláště v ten čas, když by se jim dobře vedlo, a když na šťastném místě postaveni jsou, aby se jím neposmívali, když by se jim kolo štěstí obrátilo, a jakož jest věc vrtká, jinam šinulo.

O lvu a koni

Žádný nechlub se uměním, kteréhož neumíš, neb sice hanbu míti budeš. Jakož tato báseň anebo fabule oznamuje.

Přesilný lev, vida, an se kůň na louce pase, myslil, kterak by se moudře k němu přilouditi mohl, aby, chytě ho, snědl. I loudil se k němu mlče, přítelem se pravě a že by byl dobrý tovaryš a lékař. Ale kůň, porozuměv zlé lsti jeho, nechal ho tak při té jeho víře. Však proto myslil, jakou by cestu té lsti vyhledal, aby lvovu úmyslu odepřiti mohl. I skrčil jednu nohu zadní, jako by ho velmi velice bolela, řka: "Bratře lve, nastoupl jsem na trn, poněvadž pak ty lékařem jsi, raduji se z příchodu tvého a prosím tebe, aby[s] mi spomohl." Lev dobrotivě šel z zadu k koni, jako by na tu bolest pohleděti chtěl. (A to všecko pokrytě, nic jináč než jako přítel, skrejvaje a přikrejvaje pokrytstvím lest svou). A když ohledovati chtěl, udeřil kůň lva v čelo nohou, až se převrhl, a hned, jakž nejrychleji mohl, odtud utekl. Lev tu dlouho leže, hnouti se nemoha, a jako říkáje umrlý. Po dobré chvíli, přišed sám k sobě, neuhlídal více koně, ale nalezší, že mu všechno čelo i všechna hlava zbita byla, řekl: "O jakou jsem já dobrou záplatu za nemoudrost svou vzal, ježto jsem se k němu byl mlče přiloudil a dobrotivě se k němu okázal; i chtěl jsem se potom lékařem dělati, ježto jsem se lékařství neučil. Právěť mi se stalo, nebo kdybych byl přišel jako nepřítel, bylo by mi se zdařilo, a tato škoda ani hanba byla by mi se nestala."

Protož jeden každěj zůstaň při tom, čímž jest, a vystříhaj se lži.

O zvířatech a o ptácích

O nestálé mysli a o dvojitém jazyku Ezop tuto báseň pokládá. Odkudž rozumí se, že, kdož se dvoum pánům chce zachovati, ten takový od žádného chvály nedojde a vdycky ve zlém domnění živ bude.

Čtvernohá zvířata měla s ptáky válku a nevoli tak velikou, že jedna strana druhé v ničemž ustoupiti nechtěla. Bojovali pak udatně a silně dlouhý čas spolu. Potom některý čas odpočívali a pokoj s sebou měli, a zase opět boj a válku svedli. Porozuměv pak netopýř, že by zvířat veliká síla byla, a vítěz že by se při nich okazoval, boje se rozličného; velikého neštěstí, odstoupil od ptákův a přistoupil k zvířatům, jakžto k těm, kteráž by vojnu vyhrála. Vnáhle potom přiletěl vorel s vybojovatedlnou rukou, v moci bojovného boha, jemužto říkají Mars, a zatřepav svejmi křídly, vmísil se mezi ptáky a rytířsky bojoval, tak že všechna zvířata v utíkání se dala. A tak ptáci zvítězili. Potom zase se zpravivše a smířivše, dobrý pokoj mezi sebou učinili. Tu pak netopýře ptáci velmi těžce natáhli, protože byl od nich k zvířatům odstoupil. A obecním vyřknutím a ortelem ode všech ptákův vypovědino jest, aby se, vždycky světla varoval, a aby všechno jeho peři s něho oberváno bylo, a holý aby v noci létal.

Aby to oznámili, že všickni, kteříž své přátely opouštějí a u cizích pomoci hledají, trestání býti mají.

O frejřce a o mládenci

O nečisté frejřce a o mládenci od Ezopa báseň tato položena jest. Neb nestydaté ženy lstni svými a chytrostmi muže k sobě přitrhují.

Jedna frejřka, mnohé k své vůli připravivši, nalezla mládence jednoho, kteréhož častěji k sobě vábila a nabízela nežli jiné, pro jeho dary. On také lehkomylně se k ní měl, po své vůli ji (pro dary, kteréž od něho brala) máje.

Jednoho pak času řekla k němu, pochlebující mu: "Můj najmilejší, ty znáš víru mou, také víš, že jich velmi mnoho o mne stojí a podvolují se; chtějíce mi veliké dary dáti, ale ty jsi srdci mému nade všechny najvzácnější, neb já jsem tvá jediné pro to, aby[s] ty můj byl", Mládenc pamatoval, jak jest mnohdykrát liše a neupřímně s ním byla, odpověděv jí krátkou myslí, řekl: "Mně srdečně milá a mé utěšení, já jsem také na tebe laskav, ne proto, že bych pomněl, aby ty[s] mi víru zachovati měla, ale proto, že se ke mně přívětivě máš a mne obveseluješ. I žádám za dary své tvůj býti, aby[s] ty má, pokudž dary běřeš, byla."

Tak sobě s obou stran zaplatili milost, kterážto na slovích záležela a těmi toliko tvrzena byla. Však takovejmi slovy

sprostní často podvedeni bývají.

O slavičkovi a o krahůjci

Kteříž nevoli k jiným mají a jich s nenávistí střehou, tiť potřebují, aby se také sami o sebe starali, aby jejich zlost na hlavu jich nepřišla, jako se teď tuto tak stalo.

Krahujec, sedě v hnízdě slavičkově a povětrí se dívaje, nalezl v něm mladá slavičátka. A ihned přiletěl starý slavík a prosil krahůjce, aby těch mladých ostříhal a bezpečné je sebou učinil. Odpověděl krahujec: "Já učiním, co ty chceš, neb mi velmi lahodně zpíváš." Ačkoli slavičkově srdce pro starost a úzkost o děti velmi tesklivo a obtíženo bylo, však proto láska dětí jeho k zpívání ho přinutila. Potom řekl krahujec: "Všaks mi to nezpíval dobře." A vzav jedno mladé slavičátko, počal ho jísti. A vtom přes cestu přišel myslivec a vábil pískaje, a nabízel, pysky nadymuje, a vstrčil vějice. I sedl na ně krahujec, a obaliv se jimi, upadl na zemi. A ačkoli jinejm škodil, však nebyl tak rychlý ani moudrý, aby sám polapen nebyl. Nebo kdož jinejoukladně střeže a láká, domnívaje se, že dobře láká, často ten a takový sám polapen a ulákán bejvá.

O lišce a o vlku

Štěstí pomáhá dobrým i také zlým, a kterýmž nyní nápomocno jest, těmi potom pohrdá a nenávidí jích. A často se to stává, že závistiví a zlobiví vlastní svou zlostí trestání bývají, a že kuň svého vlastního pána, časem se naň voboře, udeří. Proti tomu Ezop takovou báseň složil.

Jeden vlk shromáždil sobě kořist do pokoje svého a mnoho pokrmů do něho nanosil, aby potom několik měsíců v rozkoši živ býti mohl. Poznavši to liška, záviděla mu toho, že sobě také nenahromáždila, a myslila lstivě, aby jej o to připravila. I přišedši před peleš jeho, o ty pokrmů myslíc, řekla k vlku: "O bratře, ježto jsem tě dávno neviděla, a že jsme již spolu dávno přes pole nevandrovali, velmi jsem se o tebe starala a smutná byla, kde by[s] byl." Vlk poznal lest a závist lišky pro pokrm a špiži, i řekl tato slova k ní: "Ne proto jsi přišla ke mně že by[s] toužila a o mne se starala, nebť vím, že nevěrou prosmrdáš, protože vandruj cestou svou, neb zde, čehož hledáš, nenajdeš." Pro ta slova rozhněvala se liška a šla k pastýři, vymyslivši lest, aby vlka o tu špiži připravila, a takto s ním mluvila: "Chceš-li mi za to co učiniti, teda já tobě povím o nepříteli stáda tvého, že potom nebude se tobě potřeby starati, a toho já tobě chci v tvé ruce dáti." Pastýř odpověděl, že se jí toho chce odsloužiti. Tu ona mu okázala vlka v jeskyni, kteréhož pastýř zabil. A tudy liška opanovala špiži vlkovu a té se až do sytosti nacpala. Ale škodlivý život není hodný, aby měl živ býti, neb hned potom také liška ukázána byla, a přišed myslivec se psy, poštvav na ní, uhonil ji. Tu řekla liška: "Ó, co jsem já zle udělala, že jsem toho vlka prozradila! Božít' jest to vůle, aby mi se tak stalo, jakož jsem já jiným dělala."

Protož majíť se lidé varovati, aby žádného ničímž neuráželi, jestliže sami uraženi býti nechtějí.

O jelenu a o lovcí

Často to bejvá, že chválena bývá věc, jsoucí mnohem hodnější, aby haněna a hyzděna byla. Zase věc chvály hodná haněna bejvá.

Jednoho času přišel nad studnici spanilý jelen, v kterěž voda čistá byla jakožto křišťál, aby pil. A sklonivši se, uhlédal jest na sobě velmi čisté a rozkladité rohy, tak že je sobě náramně oblíboval. Ale pohleděv sobě na nohy, že by tenké byly, nelíbily mu se, tak že je sám haněl. A když on ty věci, nad tou studnicí stoje, přemýšloval, uslyšel myslivčí hlas a psův štěkání, běhání i hledání: a hned počal utíkat. Nohy jeho rychlé nesly ho přes stráně a hájoví přede psy až do lesa. Ten byl dřívím zarostlý a zahuštěný, tak že s těmi svejmi rozkladitejmi rohami nemohl proběhnouti, a tu jest od psův uhoněn i udáven. Vída pak již smrt před sebou, řekl: "Co jsem při sobě hyzdil a haněl, to mne před nepřáteli mejmi ohájilo, a což jsem chválil, to mne o hrdlo nyní připravilo."

Protož pomyslíti máme, což nám užitečného a dobrého jest, to abychom chválili, a což marného, to abychom hyzdili.

Fabule vynechaná

Této básně mnozí učení mistři nechtěli jsou do svejch kněh psáti, pro tu příčinu, že jí každý moudrý sám věděti může, zvláště pak, kteříž latinské verše skládali. Protož já také nechtěl jsem jí česky udělati ani položiti.

[vydavatel uvádí latinské znění:]

Iuno, Venus et Gallina
De mulierum libidine
Quum castitatem Iuno laudaret suam,
Iucunditatis caussam non repulit Venus.
Naturamque affirmaret ut esse illi imparem,
Interrogasse sic Gallinam dicitur:
Dic, sodes, quanto possis satiari cibo?
Respondit illa: Quidquid dederis, satis erit,
Sed ut concedas pedibus aliquid scalpere.
Ne scalpas, inquit, satis est modius tritici?
Plane; immo nimium est; sed permitte scalpere.
Ex toto, ne quid scalpas, quid desideras?
Tum denique illa fassa est naturae malum;
Licet horreum mi pateat, ego scalpam tamen.
Risisse Iuno dicitur Veneris ioco,
Quia per Gallinam denotavis feminas.

O ženě a o muži jejím umrlém

Kázaná a čistá jest, kteréž žádný neprosil a o to se nikdá nezasadil. O tom mistr této knihy báseň neb fabuli takovou složil.

Muž a žena horlivě se milovali. I přihodilo se, že muž umřel, a žena jeho pro něj u velikém zámátku byla a nechtěla nikterakž pro milost muže svého od hrobu přeč jíti, ale s teskností, s bolestí a s naříkáním tu ostatek života svého dokonati a při jeho hrobu umříti. V krátkém času potom stalo se, že jeden zloděj právem na šibenici odsouzen byl. Když pak již oběšen byl, vyslán jest jízdněj, aby ho hlédal, a ten byl od krále k tomu ustanoven, aby snad přátelé oběšeného toho s šibenice sej mouce, nepochovali. A když již ten rytíř aneb jízdný těla toho ostříhal, velmi jest žíznil a myslil, kam by jeti měl. Uslyšav pak tu paní, ana nařiká nad hrobem pána svého, a oheň také tu uhlídal, i pohnul se, aby tam jel a svou žízeň aby uhasil. I příjev tam, prosil té paní za truňk vody, kteráž jemu hned udělila. A on napiv se, těšil tu smutnou paní pokornými, tichými i pochlebnými slovy a potom se zase na stráž svou navrátil. Ale pohleděv, nebyl tam dlouho, než hned se zase navrátil, neb srdce jeho milostí zapáleno bylo. I mluvil s ní, aby mu přála, že jí rád sloužiti chce; a potom opět zase jel, aby toho oběšeného stáhl. To pak často dělajícimu ukraden jest ten zloděj s šibenice. Pro kteréhož velice zarmoucen jsa (a to slušně, neb mu pod ztracením hrdla od krále přikázáno bylo, aby toho zloděje ostříhal) toužil toho té paní, za věrnou radu jí prose. Paní mu odpověděla, aby se nestaral, že tomu cestu obmyslí, kudy by on žalosti zbaven býti mohl, řkouci: "Chceme muže mého na místo jeho pověsiti." A hned hrob odkopala, a muže z hrobu dobyvši, provaz na hrdlo vstrčila a tomu rytíři neb jízdnému k pověšení jej dala. I řekl jízdný: "Paní, náš nález není dobrý, neb zloděj ten byl lysý; když pak tohoto s vlasy uhlédají, lsti naši vyrozumějí." K tomu paní odpověděla: - "Tomu dobře zhodíme." A hned vyrvala mu vlasy jeho zuby i rukami, a lysýho jej učinila, jako i ten zloděj byl. I vzav ho rytíř, pověsil jej na šibenici. A tou službou zavázavše se sobě, v přátelství a v stav manželský vstoupiti sobě přikli, a to nové přátelství místo starého vyvoleno jest, kteréž naprosto již udušeno bylo.

Z toho rozuměj malou víru a ustavičnost ženskou. Když maličko tuze prošeny jsou, živejm starost a trápení dělají a mrtvej muku ukládají.

O otci a nepodařilém synu

Mladí vésti se mají, staří těžce vedeni bývají.

Hospodář jeden svévolného máje syna, kterýž vždycky toliko po lehkých ženách se toulal a řídko doma bejval, i rozhněvav se ten hospodář, kázal služebníky své pro něho bít, právě jiím tuto báseň:

Byl jeden sedlák, ten svázal k jednomu jhu anebo spřežení vola a tele. Tele pak vdycky házelo a skákalo, trkalo a bilo tak dlouho, až s sebe jho dolů svrhlo. Když pak náramně tuze vola bilo, řekl sedlák: Já jsem vás ne proto v hromadu spřáhl, abyste dělali, ale že jsem chtěl toto mladé tele podlé tebe okrotiti, neb jakž koho rohy nebo nohama udeří, má kamením a kyjmi uházeno a ubito býti, že toho má odležeti."

Tím učil služebníky, kterak syna vésti mají, protože by byl jim od něho poručen, oni pak že by toho zanedbávali.

O zlém a ještě o horším

O dvěm zlém mistr takovou báseň složil, že jedno zlé druhému nerádo škodí, aniž jedno nepravé druhému uškoditi myslí. Jedna liška druhé nejí a tvrdé k tvrdému nepřilípá.

Ještěrka, jsouci lačná, přišla do verštatů zámečnickova, pokrmu sobě hledající. I nalezši pilník, počala jej hrejzti a kousati. Pilník, znamenav a vida nerozum její, řekl k ještěrce: "O bláznivá, co děláš? Však nic nezpůsobíš, než že sobě zuby zkazíš. Což nevíš, že jsem ten, kterýž železo hryzu a piluji? Ty pak chceš mne zkaziti? A cožkoli drsnatého jest a nerovného, to srovnávám a shlazuji, a což sukovatého, to sřezuji. Protož nedrápaj se s kočkou."

O vlčích, o ovčích a o psích

Velmi škodné jest, když kdo svého ochránce a opatřitele přeč vydá. O tom nám Ezop v této fabuli vypravuje.

Vlci a ovce spolu váleli, a žádná strana svého ustoupiti nechtěla. Však ovec bylo mnoho a psy měly na pomoc. I poslali vlci posly své k ovčím, žádající míru a pokoje. Pokoje jsou došli a s obou stran přísahou vysoce se zavázali, však pod podmínkou, aby nejlepší přátelé, strážníci, byli v rukojemství toho přátelství zastaveni. A tak sprostné ovce zastavily psy své v rukojemství, od kterýchžto měly ochraňovány býti. A vlci zastavili ovčím svá vlčata, a tak ten pokoj přísahou a rukojemství jest stvrzen. Potom pak brzo, když se ten pokoj stal a krátký čas držán byl, počala ta vlčata skučeti a teskniti. Slyšíc to staří vlci, domnívali se, že by se jim od ovčí křivda dala, shromáždivše se, s mocí přišli a ovce vinili, že by pokoj na jejich dětech zrušili. I roztřavše ovce, beze vši překážky je sežrali, neb jsou ovce pomocníky své a ochránce od sebe přeč vydali.

Protož hled' každé přátel sobě zachovati.

O muži a o sekeře

Kdož nepříteli svému pomoc ukazuje, ten jiného nic nepůsobí, než by sám k své vlastní smrti příčinou byl. Jakož tato báseň vysvědčuje.

Člověk jeden kázal sobě sekeru dělati, a přinesši ji do lesa, žádal dříví, aby mu k ní mocné topořiště dalo. Ono, poradivše se o to obecně, zavřelo tak, aby mu oliva topořiště dala, neb to najžilovatější dřevo jest. Člověk ten, vzav topořiště a nasadiv sekeru, počal všemu dříví ratolesti osekávat, a potom i stromové, kterakžkoli veliké bylo až do spodku podtíňoval. I řekl dub k větroví: "Právě, spravedlivě a dobře se nám děje, a jest hodná věc, že takové neštěstí trpíme, protože jsme my našemu nepříteli radu a pomoc k naší smrti slepě ukázali a učinili, dávše mu sekeře topořiště."

Protož jeden každé člověk má prvé pomysli, když ho nepřítel jeho za jakou pomoc prosí.

O rukou, nohách a břichu

Kdož svého přítele prozradí, ten sám sobě škodí. Neb žádný bez přátel za nic nestojí, a nic ho sobě neváží; tou měrou jakžto oudové, kteříž v těle jsou, o kterýchž se takto rozpráví:

Že by ruce a nohy na břicho se rozhněvaly, a jemu že by žádné potraviny jednati nechtěly, ruce pak podávati nechtěly proto, že by samo nechtělo dělati, než každý čas plné býti, a prazdníc seděti. Z té závislosti nechtěly také nic dělati a za několik dní břichu nic jísti nedaly. Když pak břicho postiti se musilo, počaly nohy i ruce s jinými oudy mdlíti. Porozuměvše toho, chtěly zase břichu jídlo jednati, kteréhož břicho přijímati nechtělo, neb cesty zarostly, žíly zavadly, střeva se skrčila a nemohla se pro zarostlost odevřít. Nemohli oudové žádné moci od břicha přijíti, neb ho bez pokrmův nechali, a tak i spolu zahynuli, neb jsou společné přátelství na různě roztřhli.

Protož učí tato báseň víru přátelskou zachovávat, také v jednom každém stavu služebníkův šanovati, i pánův i v městech. A tudýž všechny věci zůstanou v jednotě.

O vopici a lišce

O člověku chudém a bohatém Ezop fabuli takovou složil: Vopice prosila lišky, aby jí liška maličko svého vocasu udělila, kterým by mohla zadek svůj přikrýti, říkouce k ní: "Tvůj daremní, těžký ocas a tak dlouhý není k ničemu; tobě potřebný, toliko jej musíš po zemi za sebou vléci; to pak, což zbejvá ocasu tvého, mně by se dobře hodilo a dosti užitečné by bylo, abych já svou zachuli přikryla." Odpověděla jí liška: "O těžkosti a velikosti vocasu mého rozprávíš, ale však jest velmi lehký. A přes to, než bych ho tobě kus dala, aby[s] ty jím ozdobnější býti měla, raději bych tak dlouhéj a velikej měla, abych jej po polích a po skalách za sebou vláčela, skrze trní i skrze bláto protahovala."

Bohatý a lakomý člověče, máš na tuto báseň pamatovati, aby[s] chudým štědře uděloval, cožť zbejvá, a aby[s] jako tato liška závistivý a skoupý nebýval.

O vlku a o psu

Tato báseň vypravuje, jak milá věc jest a veselá v svobodě a v vlastní vůli živu býti, zvláště beze všeho závazku. Jakož se tomu může skrze tohoto psa a vlka rozuměti.

Ti se sešli spolu v jednom lese. I řekl vlk psu.- „Medle, bratře, kudy to přichází, že ty tak tlust a hladký z míry jsi?“ Odpověděl mu pes: "To proto jest, že já jsem ostrážce domu, aby zlodějové a mordéři do něho nevešli. Nesmí žádný z nich pro mne ani jednou nohou k domu přistoupiti, a jakž já o jakém zloději oznámím, teda mi nazbyt chleba dosti dávají. Pán mi dává od masa kosti, též také i jiní, k tomu všeckna čeled jest na mne laskava, a před všemi jinými nejvíce přede mne mečí, a což se kde komu nelíbí, to všeckno mně dávají. A tak tudy břich můj nasycen bývá, a mě žebry se schovávají. Léhám pod střešou, vody dosti mám, a živ jsem vždycky odpočívaje." Zase vlk řekl: "O bratře, jak jsi ty šťastný v svém životě! O, co bych já rád, aby mi se živnost taková nahodila, abych při zahálení dosyta nakrmen dobrými pokrmami byl, a abych pod střešou vesele živ byl." I řekl k němu pes: "Chceš-li, ať se dobře vede, tehdy pojď se mnou a nebudeš se potřebovat o nic starati." I šli spolu, a na cestě uhlídal vlk toho psa, kterak měl krk osmejkáný, i dí k němu: "Od čeho jsi na krku tak voholený a omykaný?" Pes odpověděl: "To jest proto, že jsem všetečný, a že ve dne na lidi běhám a štekám, i přivazují mne k řetězu; v noci pak jsem svobodný a běhám po domě, kdež mi se koli líbí, a ležím na místě, kteréž sobě nejlepší vyberu." Proti tomu řekl vlk: "Mně potřebovati není, abych toho bydla dojíti měl, kteréžs ty mi zchválil. Já při svobodném životě zůstanu, proti všemu tomu, což mne potká, chci přes pole vandrovati podlé mé vůle, žádný řetěz nemá mne svazovati ani mi co překážeti. Polní cesta má mně svobodná a odevřená býti i po horách jiné pusté cesty. Nechci v žádné starosti býti, jsem ten, kterýž stáda musím nejprve vokusiti. Také umím psy listivě podvésti a s nimi chytře zacházeti. Protož zůstaniž ty v životě svém, kterémuž jsi přivykl, neb já chci při své zvyklosti trvati."

O jelenu a o volu

Strašliví sami sebe mocní nejsou, ale vždycky v starosti jsou, a samo štěstí musí je zachovati. Jakož tato báseň ukazuje.

Jelen, náramně hnán jsa od psů a od myslivců, tak že musil do vsi utéci do jednoho chléva, v němž volové stáli, a těm pověděl, proč by utekl k nim. I řekl jeden vůl k němu: "O bidnej, pročez jsi sem k své smrti utekl? Daleko by[s] byl sebou bezpečnější na poli anebo v lese, nežli kdyžs sem utekl." Jelen zase řekl, proše, aby ho obránili toliko malou chvílí u sebe, a jakž by málo později bylo, že by chtěl dobře bezpečně od nich se odebrati. A s těmi slovy skryl se pod seno. Chtějice pak pacholci volům slámu, seno, listí a jiné obroky dávati, žádný z nich jelena neviděl, aniž kdo ho viděl ještě z jinejch služebníkův. I zradoval se z toho jelen a děkoval volům, že by ho tak dobře schovali. Vtom pak přišel pán a ohledoval všechno vsudy po dvoře. I řekl vůl k jelenu: "Jestližeť tebe ten neuhlídá, kterýž sto očí má, teda my tebe dobře schováme; pakliť tě uhlídá, tehdyť hned pojednou život odejme." A ihned šel pán k jeslím a ohledoval je, neb prvních dnův nepilnost služebníkův viděl, tak že dobytek byl zchuravěl. Vída pak prázdné jesle, a obrok tu nedaleko ležeti, hněvaje se na služebníky a pacholky, bral sám ten obrok, a počal jím zakládati. A uhlídav rohy jelení před sebe vztažené, řekl: "Co je to?" A zavolav pacholkův, tázal se jich, odkud by ten jelen byl? Oni odpověděli, že nevědí. Řekl pán: "Kterak se pak sem dostal?" Oni odpověděli, že pod přísahou nevědí. Pán byl vesel z toho jelena, a divil se, že by ho ni žádný hledati nepřišel. I vzav jelena a zabiv ho, byl vesel několiko časův, s přáteli i s služebníky svými hoduje.

Tato báseň ukazuje, že jeden každý člověk, vyhnán jsa, mezi neznámými bezpečen sebou není, a že samo štěstí musí ho zachovati. A přes to, že jeden každý hospodář musí k svému sám přihlídati, nechce-li, aby jemu jeho hynulo.

O kramáři a o voslu

Mnozí po smrti trestání bejvají. Protož žádný sobě smrti nemá žádati, domnívaje se, že by po smrti sebou bezpečen býti měl jako tato báseň nás učí.

Kramář jeden bral se přes pole, veda s sebou velmi obtíženého vosla, kteréhož náramně velmi bil, pospíchaje na jarmark, a naděje se, že by mnoho měl zejskati a veliké peníze utržiti. Pro tu tak velikou práci žádal vosel smrti. A málo po tom umřel vosel od velikého bití a práce. Domnívaje se pak, že by měl již odpočívati a žádné práce nemíti, i když ho z kůže vytáhli, udělali z ní buben, a mnohem více bili než prvé.

Fabule tato znamená, že každý člověk břemeno své má trpělivě nésti, aby naň těžší vzloženo nebylo.

O lvu a o vopici

S tyrany a s ukrutníky bydlet není dobře. Mluvit s nimi jest nebezpečné a mlčet mučedlnictví, jakož tato fabule praví.

Času toho, když se silný lev sám králem nad zvířaty udělal (chtě sám sobě chválu dobrou a pověst udělati, jakož králové obyčejně to dělají při počátku spravování svého), že své obyčeje chce změnit, a že se odříká vši všetečnosti i zlých činův, kteréž prvé činíval, přířikal. A při tom se zavázal vysokou přísahou, že žádného zvířete nechce ničímž nikdy uraziti, a svých pokrmů že chce požívatí beze všeho krve prolévání, i všecku neporušitelnou věrnost že chce zachovati. Po některém pak času lítoval toho slibu a závazku lev, a nemoha přirození svého změnit, některých zvířat tajně k sobě povolal, jednokaždé zvláště veda, a tázal se o vymyšlenou sobě věc, totižto, smrdělo-li by mu z oust. A kteráž pověděla, že by mu smrdělo, tu hned beze vši lítosti roztrhal, kteráž pak pravila, že by nesmrdělo, aneb zhola mlčela, tu také roztrhal. Potom se vopice také tázal, zda by mu z oust smrdělo? Ta odpověděla: "Raději se vzeptaj, voní-li; nebo jako nějaká skořice, taková z nich vůně vychází, a jako vůně od pečitého, kteréž se na oltářích bohům obětuje." Pro laskavou a sobě libou odpověď nic jí na ten čas neučinil, ale myslil, aby jí, čímž by mohl, uškodil. A jak by jí mohl oklamati a to vykonati, bílil se, jako by nemocen byl a lékaře potřeboval. Ohledavše pak lékaři puls a vodu jeho, a nalezše přirozený puls, jakž má býti, i řekli: "Nic jiného nepotřebuje, než aby lehučké k zažívání pokrmů jedl, a zatím zase chut k jídlu míti bude." K tomu řekl lev (jakož králům možné jest učiniti, což chtějí): "Vopíčiho masa ještě jsem nikdy nekoštoval, toho bych rád zakusil." A hned mu vopice přinesena byla, aby jedl. Ač pak koli prvé jej chválila a pochlebně mu mluvila, však nyní musila mlče umříti.

Z toho rozuměti se můž; kterak tyranové a ukrutníci po své vůli mnohé lidi bez příčiny mordují, nechť oni pak mlčí neb mluví.

O lišce a o hrozních

Liška běžela mimo vinný vysoký keř, a vidouci, že na něm hrozny zralé visí, zachtělo se jí jich. I hledala rozličných cest, jak by těch hroznův dojiti mohla, s rozbížkou i s doskokem. Ale tak jsou vysoko byli, že jich nikterakž dojiti nemohla. A porozuměvši tomu, že nic nezpůsobí, odtud přeč běžela, a obrátila své pokoušení a k těm hroznům chtivost v radost, řkouci: "Však jsou ti hroznové ještě kyselé, protože já jich jísti nechci, ač bych jich proto dojiti mohla." Tato báseň znamená, že muž moudrý má se tak ukázati, jako by toho nechtěl ani žádostiv toho byl, čehož míti nemůže.

O kolčavě a o myších

Jedenkaždý člověk tak se má řediti v skutecích svých, aby rozumem toho dovedl, čehož životem a rukou dovésti nemůž. Jakož nám tato fabule anebo báseň ukazuje.

Kolčava tak se velmi zstarala, že myši honiti nemohla, ani za nimi běhati. I vymyslila lstivou cestu, aby nepotřebovala za nimi běhati, a skryla se pod mouku, kdež obyčejně myši pokrmů svých hledaly a po tmě se tloukly, aby tu bez práce mohla myši lapati. I přišly bídné myši, o té lsti nic nevědouce, a tak lapány byly jedna po druhé od kolčavy. Naposledy přišla stará myš, kteráž rozličné lsti a chytrosti již věděla a jak živa byla, poznala pasti, dráty, vosidla a jiné lsti k lapání myši vymyšlené. I porozuměvši zlému a lstivému nálezu kolčavy, řekla k ní: "Ty vábíš k sobě nevinné myši a žířeš je, ale mne svým šibalstvím a chytrostí nepolapíš, nebť jsem všecky lsti poznala, kteréž by koli proti nám mohly vymyšleny býti."

O vlku, o pastýři a o myslivci

Lidé, kteříž pěkných a lahodných řečí podávají a při tom nevěrní jsou, takoví těžce hřeší v srdcích svých, a touto fabulí se oznamují.

Vlk, jsa hnán od myslivce, utekl do jedné jeskyně. A porozuměv tomu, že by od pastýře vidín byl, prosil ho, aby outok jeho zamlčel a nepravil, kde by se skryl. K tomu ho napomínal o naději, kterouž by k dobrému štěstí míti mohl, že mu pověditi chce, toliko aby příčinou nebyl jeho bezhrdlí. A přes to, že nikdá toho myslivce ničímž neurazil ani mu čím uškodil, a za to že by přísáhnouti směl. I řekl pastýř k vlku, že mu není potřebí se báti, a aby sebou bezpečen byl, že mu chce jinou cestu ukázati. Přišed pak myslivec, prosil pastýře, aby jemu ukázal, kam by se ten vlk poděl, a řekl: "Prosím tebe, neviděl-liš tu vlka? Mnedle, ukaž mi, kde jest." Řekl pastejř: "A já viděl, tam hyn běžel - okazuje mu na levou ruku - tam musíš za ním jíti." A očima mrkal, ukazuje mu k jeskyni, v kteréž se byl vlk schoval. I neporozuměv tomu jeho mrkání myslivce, šel, hledaje vlka, na levou ruku, jakž mu pastýř rukou ukazoval, a velmi za ním pospíchal. Když pak již myslivec odšel, řekl pastýř k vlkovi: "Jakt' se to líbí? Učinil-liť jsem službu, že jsem tě neokázal?" Řekl zase vlk k pastýři: "Jazyku tvému já velmi děkuji, ale tvým falešným očím to vinšuji, aby pro svou zradu osleply."

O voslu a o lvu

Mnoho jest těch, kteřížto domnívají se, že moudré a opatrné lidi křikem a žváním ustraší, jako ustrašují mdlé, sprostné a

bázlivé. Kteroužto věc tato fabule anebo báseň vyznamenává.

Vosel jeden běžel přes pole ke lvu a řekl k němu: "Podme spolu až na vrch této hory, tu já tobě ukáži, kterak jest mnoho zvířat, ježto se mne bojí." Zasmáv se lev jeho slovům, řekl: "Nu jděmež." A když přišli na vrch, stoje vosel podlé lva, počal hrubým, netrefným hlasem křičeti, jakož obyčej voslové mají. Slyšíce pak to lišky a zajícové, všickni prchali a utíkali. K tomu řekl vosel: "Pohleď, jak mnoho jest, ježto se mne bojí." I řekl lev: "Tomuť já se nedivím, nebo tvůj křik mohl by mne samého přestrašiti, kdybych nevěděl, že by[s] vosel byl."

Tato fabule napomíná, že těm slušně se posmívati máme, kteříž, s nic býti nemohouce, neužitečnými slovy každého ustrašiti chtějí.

O rysu a sedláku

Poutníkom a přes pole pracujícím máme dobrotiví a lítostiví býti a nuznejm odpustiti, neboť přijde ten čas, že jedenkaždý skutek podlé zasloužení odplatu vezme. Jakož tato báseň svědčí.

Nevinný rys upadl v jámu. Zvěděvše to sedláci, jedni ho palicemi bili, druzí se dívajíce, smáli se. Někteří proti těm byli, a jím za zlé měli, že by to nevinné zvíře bili, řkouce.- "Máte nevinnému odpustiti, kterýž žádného ničímž neurazil." A těmi slovy vysvobodili to zvíře od smrti. Když se pak večer přiblížil, šel jedenkaždý do domu svého, domnívajíce se, že by ten rys od velikého bití v noci umřít měl. Ale on okřáv, vyskočil ven z jámy a sám se vysvobodil, a pospíchal s strachem k obydlí svému. Po nevelikém času rozpomenul se rys na křivdu a na potupu, kteráž se mu byla od sedlákův stala. I šel, zapálen jsa hněvem do toho kraje, kdež mu se ta křivda byla stala, a hubil jím ovce, rozháněl pastejře a vztekal se na ty sedláky, kteříž ho bili, a všechno hanebně kazil, čehož jedině mohl dojíti. Sedláci v starosti byli a rádi by byli tu škodu snesli, kdyby toliko sebou bezpečni býti mohli. I řekl k nim rys krátkou a pokornou myslí: Já dobře pamatuji, kteří mne palicemi bili, kteří na mne kamením házeli, kteří se mnou zle nakládali, kteří se na mne utíkali a kteří mi chleba podávali. Já jsem pak přišel, abych se již nad těmi pomstil, kteříž o mé bezhrdlé stáli."

Tuto báseň mají zlí, nevěrní a změtení lidé slyšeti, aby jinejch lidí netrápili a nesužovali.

O řezníku a o skopcích

Kdež příbuzní nebo přátelé spolu v jednotě nejsou, tiť musejí zahynouti. Jakož to tato fabule svědčí.

Skopcové a kozlové, když shromáždění spolu byli, viděli, an řezník k nim jde. Ten, chodě mezi nimi, lapal a vybíral sobě, kteříž mu se líbili. Tomu oni povolili a proti tomu se nezasadili. Vidouce pak, že jednoho z nich, svobodně vytáhše, zabijí, nic se pro to nebáli, než ještě bláznově vespolek mluvili: "Co jest nám do toho, že on toho pochytil, kteréhožť táhne, nechťť ho sobě táhne." A tak všechny je zvytahoval až do posledního, a přišed k tomu, také jej vzal. I vece skopce k němu: "Spravedlivě se nám děje pro naši vinu, že všickni jeden po druhém od jediného zbiti budeme, ježto bychom byli mohli dobře bez toho býti, pospolu když jsme byli, a ty sám jediný mezi námi byl jsi, mohli jsme tě hlavami našimi až do smrti utrkat, a třebaš ještě roztrkati, a tak bychom se byli o tvou vzteklost s tebou snesli."

Tato fabule učí jednotu i všechno přátelství zachovati, kdož zlého chtějí uvarovati.

O jedli a o třtině

Kteríž vysoké myslí jsou a nechtějí se svejm vyšším poddati, takovým se stává jako této jedli, kteráž se nechtěla k velikému povětří sehnouti. Podlé kteréž stála třtina a shýbala se, kolikrátžkoli málo větší větr byl. I řekla jedle k třtině: "Proč nestojíš ustavičně a stále, jako já stojím?" Odpověděla třtina.- "Proto, že já tak silná a mocná nejsem, jako jsi ty." I řekla jedle.- "To nyníčky vyznáváš, že já silnější jsem nežli ty." Potom strhl se větší a silnější větr, i vyvrátil jedli a z kořene vytrhl ji. A třtina v své váze, vždy klátě se, zůstala.

Takť se stává vysokomyslným, aby svržení jsouce a ponížení při rovném zůstali.

O ptáčníku a o ptácích

Muže moudrého rada nemá se nikterakž potupovati. Tomu tato fabule učí.

Času podletního, když mnozí ptáčkové se veselí a hnízda svá přikrejvají, pokrmův řeřabin a listička požívají, uhlídali ptáčníka, pospolu jsouce, an mu oči pláčí, a pišťalku svou an sobě strojí a vějice lpem povlačuje a po stromích a dříví je rozstrkuje. I řekli sprostně vespolek podlé bláznovství svého: "O jak dobrotivého člověka vidíme tuto při nás, pro velikou dobrotu jeho k nám oči mu pláčí, a slzy mu dolů od nich padají, když na nás hledí." Však jeden mezi nimi byl chytřejší nežli jiní, kterémuž ptáčníkův lsti výborně dobře známy byly, vlasiny, šklony, pletky, pomče, lpy a jiné

nástrahy; ten řekl k nim- "O vy sprostní, nevinní ptáci, leťte a utíkejte daleko od lsti tohoto nevěrného ptáčníka, a varujte se ho, jáť napomínám vás, abyste svých křídel peří v bezpečné povětrí odnesli a uletěli. Chcete-li pak pravdu poznati, pozorujte pilně skutkův jeho a uhlédáte, jakž jen jednoho svou lstí pochyťtí, ihned mu hlavu strhne anebo ho udáví a do mošny své jej schová."

Tato báseň učí, abychom rady moudrých nepotupovali, neb se často stává, že skrze jednoho člověka radu veliké množství vysvobozeno bejvá.

O supu a o jiných ptácích

Sup ukázal se, jako by chtěl světiti den narození svého. I zval k sobě množství ptactva k večeri, a když přišlo, všel mezi ně, a dveře zavřev po sobě, jedl je jedno po druhém.

Tato báseň napomíná ty, kteříž domnívají se, že by na radost šli, a že by v takovém vojště ležeti měli, kdež by všeho bez nedostatku bylo. A často někdo domnívá se, že by ke dvoru jel, aneb na posvícení: přijda pak zase domův, uhlédá, že od dvoru byl odjel, z domu svého když byl vyjel.

O koni, o jelenu a o myslivci

Lépe se nevaditi, nežli bys potom měl toho litovati, když bys, chtě se pomstiti, nemohl. Jakož tato fabule svědčí.

Kůň a jelen svadili se a velikou nevoli spolu měli. Porozuměv pak kůň tomu, jak by jelen způsobiljší byl ke všem věcem i k běhu rychlejší, života spanilého, rohy rozkladité maje a pěkně ozdobené, závistí přinucen jsa, šel k myslivci a řekl mu: "V tomto kraji jest spanilý jelen, že div na něj pohleděti; kdyby[s] jej zastřeliti aneb některak zabítí mohl, měl by[s] za dlouhý čas dosti zvěřiny a kůží, rohy i nohy za mnoho by[s] mohl prodati". Myslivec, zapáliv se žádostí k jelenu, řekl: "Jakž pak můžem toho jelena dojítí aneb ho uhoniti?" Odpověděl kůň: "Ját' chci svou práci toho jelena najítí, jedno ty potom, vsedna na mne, když já se ho dohoním, zastřelíš neb zabiješ ho, a tak veseli budem." Kůň nalezši jelena v loži jeho, navrátil se zase k myslivci. A když se to stalo, vsedl myslivec na kůň a sehnal jelena s lože jeho. Potom tuze na koni za ním se hnál, jakž kůň vyboští mohl. Ale jelen dobře pamatoval na své přirozené naklonění, aby se hájil před lstí myslivce rychlými nohama, těch užívaje, skákal, přes pole pospíchaje bez úrazu až do lesa, v kterémž sebou bezpečen byl. Když pak již ušel a kůň pro velikou práci všecken se upotil a ustav stál a odpočíval sobě, i řekl k myslivci: "Vidíš, že nemohu toho dovésti, což jsem se domníval, že bych mohl učiniti; protož ssedni dolů a jdi cestou svou a buď živ jako i prvé." K tomu odpověděl myslivec.- "Již nemáš svobody na potomní časy, aby[s] mohl sám, kamž by[s] chtěl, běhati, neb máš udidla v ústech, a já uzdu v ruce mé. Já ukládám tobě skoky a hejbání a ustavičnost stání vostruhami a žilou, a pod metlou a zprávou mou máš býti."

Tato báseň tresce ty lidi, kteříž o to usilují, aby jiným škodili, a proto sami sebe v nesnáz a povinnost jiným lidem podrobují.

O starém lvu a o lišce

Lev, jsa již stár, a síly první ani moci nemaje, že sobě již honiti nemohl, i vymyslíl lest a bílil se, jako by nemocen byl. Přicházela pak k němu zvířata jiná, aby ho jako krále v nemoci navštívila. I pojedl lev ta všechna. Přišedši pak liška, aby také na něj pohleděla v nemoci jeho, stála před jeskyní, pozdravující ho, a nechtěla proto k němu přistoupiti. I optal se jí lev, proč by nechtěla k němu vjíti? Odpověděla liška: "Proto, že mnoho šlepějí vidím, kteréž k tobě obráceny jsou, a žádných, kteréž by od tebe odcházely."

Tak muž moudrý, hledě na jinech neštěstí, má se škody varovati. Nebo k mocným lidem může se nižší a sprostný snadno přimísiti, ale škody a nevěry jest přetěžká věc moci se vyvarovati.

O nemocném oslu a o vlku

Zlejm lidem nikdá věreno býti nemá. O tom slyš tuto fabuli.

Vlk navštívil vosla v nemoci, a dotýkaje se těla jeho, tázal se, kde by ho bolelo? Odpověděl mu vosel: "Kdežkoli se mne dotkneš, tu mne nejvíce bolí."

Z toho se rozuměti má, že zlejm se věřiti nemá, ačkoli přívětivě se ukáží a pěkné řeči podadí, však proto jed pod srdcem mají a škoditi žádají.

O jednom velkém kozlu a třech malých

Přihází se často, že menší, nižší, větší a vyšší pomlouvají. Jakož tato fabule praví.

Tré kozlat vidělo starého kozla utíkat a báti se. I posmívali se jemu, že by strašlivý a bázlivý byl. K nimž starý kozel řekl: "O vy ničemní a nerozumní, kdybyšte věděli, proč já utíkám a proč se bojím, neposmívali byste se mně."

Takť se často přihází, že obecný, bláznový člověk moudřejšího v některé věci pomlouvá a jemu se posmívá, ježto, kdyby jí vyrozuměl, řekl by, že dobře udělal, a jeho by moudrost schválil.

O člověku a o lvu

Slova se mají skutkem dokázati. O tom vypravuje tato fabule.

Člověk a lev hádali se spolu, kdo by z nich silnější byl, a pro takové hádání hledali dokázání. I vedl člověk lva nad jeden hrob, na kterejmž na tabuli namalováno bylo, kterak člověk lva přemáhá a zabíjí, a tu mu okázal, jaký by jeho úmysl byl. K tomu lev odpověděl: "To jest od člověka namalováno, ale kdybych já uměl malovati, namaloval bych, kterak lev člověka zamordoval. A přesto pod se mnou na plano, kdež obyčej jest se potkávati, tu já tobě právě toho dokážu." A když tam přišli, ukázal mu lev skutečně, že mnohem silnější jest než člověk. A tak zamordoval ho a řekl: "Malované vysvědčení není dostatečné k dokázání pravdy; teď znáš po skutku, že silnější jsem nežli ty."

Tato fabule oznamuje, že premované lži snadno od pravdy přemoženy bejvají.

O bleše a o velbloudu

Někteří nevážní a ničemní, ježto za nic nestojí, a sami se velebí. Jakož v této fabuli Ezop o tom vypravuje.

Blecha vandrovala přes pole, vlezši do jednoho tlumoka, kterýž velbloud na sobě nesl, aby s ním šla, a kdež minila, dovandrovala. I domnívala se, že by tím lepší býti měla, že by na takovém zvířeti jela. Když pak již byl večer, a na hospodu přijeli, sskočila blecha dolů s velblouda před nohy jeho a řekla: "Ssednu ale dolů, abych tě více neobtěžovala." I řekl velbloud k bleše: "Já děkuji Bohu, že tebou kusa obtížen nejsem, ani také tím, žeš odešla, nic mi lehčeji není."

Tu báseň ti pamatovati mají, kteříž větším a mocnějším ani k užtku ani ke škodě nejsou, avšak proto mnoho o sobě drží.

O bleše a o velbloudu

Někteří nevážní a ničemní, ježto za nic nestojí, a sami se velebí. Jakož v této fabuli Ezop o tom vypravuje.

Blecha vandrovala přes pole, vlezši do jednoho tlumoka, kterýž velbloud na sobě nesl, aby s ním šla, a kdež minila, dovandrovala. I domnívala se, že by tím lepší býti měla, že by na takovém zvířeti jela. Když pak již byl večer, a na hospodu přijeli, sskočila blecha dolů s velblouda před nohy jeho a řekla: "Ssednu ale dolů, abych tě více neobtěžovala." I řekl velbloud k bleše: "Já děkuji Bohu, že tebou kusa obtížen nejsem, ani také tím, žeš odešla, nic mi lehčeji není."

Tu báseň ti pamatovati mají, kteříž větším a mocnějším ani k užtku ani ke škodě nejsou, avšak proto mnoho o sobě drží.

Člověk a divý muž

Člověk jeden s divým mužem v přátelství všedše, spolu jídali. A když člověku zima bylo, ruce přičině k ustom, dejchal sobě na ně. Divý muž se ho otázal, pro kterou by příčinu to dělal? Odpověděl člověk: "Ruce sobě pro zimu ohřívám." Po malé chvíli potom, když jemu teplé jídlo přinesli, člověk, přičiniv je sobě k ustom, chladil, dajmaje na ně. I otázal se ho opět divý muž, pro kterou by příčinu to dělal? On řekl: "Jídlo sobě chladím." Přijav to k sobě divý muž řekl: "A já od této chvíle zbavuji se tvého přátelství, poněvadž z jedněch oust studenost i horkost vyvodíš."

Báseň znamená, že se máme varovati přátelství, u kohož jest vrtkavé mysli hnutí.

Těžko jest přirození změnit

Mládeneček jeden dosti pěkný mívá své potěšení a kratochvíli s kočkou, a hraje s ní, laskav byl na ni. Potom prosil

bohyně Venuše, aby ji obrátila v pannu. I slitovala se Venus nad žádostí toho mládence a obrátila tu kočku v utěšenou děvečku. Pro jejížto krásu mládenec milostí velmi zapálen byl k ní, tak že ji s sebou domů vedl. A když již v komoře byli, Venus chtěla pokusiti, zda by také s životem obyčejně a povahy své změnila, i pustila k ní myš. Ta pak mladá paní, nepamatující se, v jakém by již stavu byla, ani na komoru, v kteréž byla, vstávši za myši běžela a snísti ji chtěla. Bohyně, rozhněvavši se, v první způsobu kočičí zase ji obrátila a její přirození jí navrátila.

Báseň znamená, že zlí lidé, ačkoli místo a stav změní, však proto obyčejů svých nezjinačí, neb zvyklost má velikou sílu a moc, jakož Cicero a Virgilius praví, že veliká jest věc něčemu od mladosti přivyknouti, a což komu přirození dalo, toho žádnéj odjiti nemůž.

O dvou tovaryších

Žádný nemá všetečně tovaryšův se přidržeti, při kterýchž by nevěru poznal. O tom praví tato fabule.

Dva tovaryši spolu přes hory vandrovali i přes oudolí, na tom zůstavše, kdyby se jednomu kterému co přihodilo, že se mají věrně podlé možnosti zastati, a jeden druhého že nemá v nížádné potřebě opouštěti. Když pak tak spolu rozmlouvali, v rychlosti přišel nedvěd a proti nim v cestu se bral. A hned v tu chvíli odskočil jeden tovaryš na dřevo a vylezl na ně, což mohl nejvýše. Druhej, vida, že nedvědu ujíti nemůž, lehl na zemi a nehnul nohou ani rukou, a také nedejchal, rovně jako by umrlý byl. Nedvěd, jsa lačen, pospíchal k němu, a sem i tam jím vrtě koulel, zda by sebou hnul, a přičiniv svá usta k jeho, činichal, zda by duch jeho počítí mohl. A když žádné teplosti přirozené při něm: nečil (neb jeho oudové strachem a úzkostí byli zstydli a horkosti přirozené kosti jeho pozbyly), domníval se, že by byla nějaká smrdutá mrcha. Kdež pak nedvěd od přirození nerad mrchy jí, i odšel, nechav toho tovaryše zdravého, beze všeho urazu, a zas se do brlohu svého navrátil. Když pak již odšel a ti tovaryškové již sebou bezpečnější byli, i slezl ten, kterýž byl na dřevě, zase dolů, a přišed k tovaryši svému, řekl k němu: "Prosím tebe, pověz mi, co' ten nedvěd v ucho pošeptal když tak dlouho pod ním u velikém strachu ležel?" Odpověděl ten tovaryš a řekl: "Mnohému rozličnému umění mne naučil a toto mi zvláštní naučení dal, na kteréž já nebohý tovaryš s pilností mám pamatovati. To jest toto: Vdycky se mám nevěrného tovaryšstva varovati, a když z jednoho nebezpečného vandru vyklécím, abych se zlehka zase veň nepouštěl ani nedával." A tak se rozešli a s tím jeden od druhého rozdělili.

O žábě, o žabinci a o ptácích

Bez veliké práce nemůže žádný k vysokým věcem přijíti, a kdož se příliš vysoko táhne, ten mnohem tíže dolů spadá.

Času jednoho přilezla žába v žabinci k ptákům a řekla k nim: "Kdyby kdo z vás chtěl mne nahoru vysoko vynésti, tomu bych ukázala žabincův množství, že by z nich nabral najdražších perel; a těch žádnéj sám od sebe z ptákův dojíti že by nemohl, a ač by koli sama tam ráda šla, anebo se plavila, však její chůze bylo by velmi lénivé lezení, a plavení by měla s celý den. Skrze to její nešlechtné slibování vzal ji vorel mezi své spáry a vysoko ji do povětří vynesl, žádaje, aby mu tomu, což slíbila, dosti činila. Když pak ta žabničná žába toho jemu držeti nemohla, počal ji ostrými spáry trápiti a těžce jímati. Žába, vzdychajíc, počala sobě stýskati: "Bych já byla této vysokosti nežádala, tohoto bych neměla a této moci bych byla ušla." I pustil vorel žabu dolů, až rozrazivši se umřela.

Ta naučení dala, aby jedenkaždý v svém stavu vesel byl, neb zpoura a vysokomyslnost máloco dobrého zřídí a řídko co dobře udělá. A kteříž příliš vysoko se pnou, obyčejně tíže dolů padají, neb bez závesti býti ani zůstati nemohou, skrze kterouž ten pád mnohem těžší bývá.

O lišce a kohoutu

Jest mnoho lidí, ježto se řečí svých neobávají a často propovědí, ježto jim potom toho líto bývá, když toho škodu mají. O tom jest tato báseň.

Liška, jsouci lačná, šla do vsi, a když nalezla kohouta, řekla k němu: "Pane kohoute, můj pán, otec tvůj, velmi čistý hlas měl. Já jsem pak proto přišla, abych také tvůj hlas slyšela. Protož prosím tebe, zazpívej mi hlasitě, jediné abych poslechla, ty-li pěknější a libější hlas máš čili otec tvůj měl." K té řeči kohout, zatřepetav křídly a zavřev oči, počal hlasitě kokrhati. Pochytivši ho liška, do lesa ho nesla. Zvěděvše to sedláci, běželi za ním a křičeli: "Liška nám přeč nese kohouta." Slyše to kohout, řekl k lišce: "Slyšíš-li, paní liško, co ti chlapi sedláci praví? Rci k nim, že kohouta svého neseš a ne jejich." I pustila liška kohouta z tlamy a řekla k sedlákům: "Já nesu svého kohouta a ne vašeho." Vtom vletěl kohout na dřevo a řekl: "Lžeš ty to, paní liško, lžeš, já jsem sedlský a ne tvůj." I udeřila se sama liška v houbu, řkuci: "Zrádná usta, co ráda mnoho žvete a neužitečně mluvíte, kdybyšte nyní byla nemluvila, byla byšte kořist zachovala."

Takť se mnohejm lidem stává, kteřížto svým žváním a pliskáním mnohokrát k hanbě i k škodě přicházejí.

O lišce a o kočce

Lidé mnozí se chlubí vtípem a velikou moudrostí a jiným se posmívají i žerty z nich mají. O tom slyš tuto báseň.

Liška, potkavši se s kočkou na cestě, počala s ní mluvit i ji pozdravovati, řkuci: "Zdař Bůh, sestra, zdař Bůh." Odpověděla kočka: "By[s] zdráva byla." Liška se jí optala: - "Co umíš?" Odpověděla kočka: "Umění žádného neumím, toliko maličko umím skákat." I řekla liška: "Pod mou duší pravím tobě, že dlouho živa nebudeš; jak rozumím, nejsi ke všem věcem moudrá a opatrná." Odpověděla kočka: "Podlé řeči tvé musí tak býti, paní liško. Ale medle, paní, prosím tebe, pověz mi, kolikero umění umíš?" Odpověděla liška a řekla: "Já umím k samému stu umění, ne prostředních, ale výborných, že jednokaždé z nich může mne zachovati a z nebezpečnosti vysvoboditi." K tomu řekla kočka: "Teda musíš mnohem déle živa býti, poněvadž tak moudrá jsi." A když tak spolu rozmlouvaly, řekla kočka k lišce: "Sestra, já vidím hin jednoho sem jeti, a s ním běží dva rychlí chrté, kteříž vdycky naši nepřátelé jsou." I řekla liška: "Nevíš, co pravíš, jakž jsi živa, vdyckys bláznivá a strašlivá; protož, což nyní pravíš, by pak i pravda byla, nemáme se proto čeho strachovati." A když se přiblížili jízdní a tu kočku i s liškou uhlédali, počali náhle a ukrutně na ně štváti. Vída pak liška psy, řekla k kočce: "Utíkajme." Odpověděla kočka: "Není potřebí." Liška řekla: "Jistě bude potřebí, jakž já rozumím." Kočka řekla: "Můžeť býti, že bude potřebí, protož jedenkaždý hled' sám sebe." I počaly vobě utíkati. Kočka pak uhlédavši jeden vysoký strom, na něj vskočila a tak vši starosti zbavena byla. Psi pak bez přestání po lišce se hnali. Liška utíkala, jakž nejrychleji mohla; kočka na stromě seděci, což mohla nejvíce, křičela: "O sestra liško, jednoho umění některého užívaj z těch sta umění, neb les od tebe jest daleko." Psi pak uhonili lišku a udávili ji.

Tato báseň napomíná moudré, pilné a vtípné lidi, také zlobivé a lstivé, aby sprostných a méně umějících nepotupovali ani haněli.

Liška a lev

Liška, ježto nikdá prvé byla lva neviděla, jednou pak, vidouci jej skrze zeď, potom se s ním potkala: nejprvé tak se ho bála, že strachem skůro umřela; po druhé, když jej uhlédala, bála se ho, ale ne tak velmi jako prvé. Uhlédavši ho pak po třetí, tak se zmužila, že přistoupivši k němu, rozmluviti s ním směla.

Báseň vyznamenává, že obecnství i hrozné věci snadné k přístupu činí.

Oliva a fik

Oliva posmívala se fiku, že prý ona bujni v každém počasí, ale fik že bujnost' zároveň s počasími zaměňuje. Když pak napadal sníh na ně, olivu zastihnuv listnatou, na listech se usazuje, s krásou i ji najednou zahubil; ale fik zastihnuv prázdný listů, nic jemu neuškodil, na zemi stékaje.

Krása, nejsouc skromna, vlastníkům stává se výčitkou.

Orel a brouk

Orel zajíce honil; ten pak jsa v nouzi o pomocníka, spatřiv brouka, jehož čas jediného poskytl, k němu bral útočiště. Brouk dodav mu smělosti, jak uhlídal orla, an se přiblížil, vyzýval jej, aby od něho neodváděl prosebníka. Orel pak potupiv nepatrnost broukovu, před očima jeho zajíce strávil. Ale brouk od té doby stále zpomínal zlého, číhaje na hnízdo orlovo; a vysedal-li tento kdy, brouk do výšky se zdvíhaje vykuloval vejce a rozbíjel, až orel, vyháněn jsa odevšad, utekl k Diovi (jesti' Diovi posvátný pták ten) a jeho poprosil, aby místa jemu poskytl bezpečného ke hnízdění. Když pak Zeus mu dovolil, aby na jeho vlastním lůně vysedal, milý brouk užtev to, mrvy kuličku udělav, vyletěl a dostav se na lůno Diovo, tam spustil. Tu Zeus, chtě mrvu setřásti, jak se rozestoupil, nevědomky vyhodil orlovo vejce. A od té doby orlové prý nevysedávají po ten čas, kdy se rodí broukové.

Ta povídka ukazuje, že nemáme nikým pohrdati, uvažujíce, že nikdo není moci tak malý, aby, jsa pohaněn, nemohl se vymstíti.

Pocestní a platan

Pocestní dva v čase letním okolo poledne ode vedra jsou potírání, jak uhlídali platan, zašedše pod něj a ve stínu jeho se uloží, odpočívají. Vzhledě pak na platan mezi sebou mluvili, jak neužitečný a neplodný lidem jest ten strom. On tu odseknuv pravil: "O nevděčníci, dokud ještě ode mne užíváte dobrodiní, nepotřebným mě a neplodným nazýváte?"

Tak i z lidí někteří tak jsou nebozí, že i dobře činíce bližním za svou dobrotu nedocházejí uznání.

Sever a Jasoň

Sever a Jasoň o mohutnost hádku měli. Tu se jim zdálo tomu vítězství udělit, kdo by z nich člověka pocestného svlékl. A Sever hned začav prudký byl; když pak člověk přidržoval se oděvu svého, ještě více dorážel. Ale pocestný, chladem umdlévaje pořád více, i zbytečnější oděv přibíral, až ustav Sever Jasoňovi úlohu pozdější odevzdal. A ten po prvé sice mírně zaplál; ale když člověk odkládal šaty zbytečné, prudší měrou parno rozšiřoval, až onen, vedru odpírati nemoha, svléknuv se ke koupeli v řece tekoucí odcházel.

Povídka ta ukazuje, že často přemlouvání nad donucování jest dovednější.

Liška a kozel

Liška, vpadši do studně, z donucení meškala tam, nevědouc rady, jak vylézt. Tu kozel, žízni jsa svírán, když se octl u též studně, uhlídav lišku, vyzvídal, zdaž by dobrá byla ta voda. Liška pak svou nehodu přijavši za vděk, dlouhou chválu o vodě rozpředla, dokládajíc, jak zdráva jest, i přimlouvala mu, aby sestoupil. On pak nerozvážně seskočil z pouhé toužebnosti, a jakmile uhasil žízeň, s liškou uvažoval, jak nahoru. Liška tu pravila, že výhodu jakousi vymyslela ku spáse obou: "Budeš-li totiž chtít přední nohy o zed' opřít, nakloně své rohy, já vyskočíc po hřbetě tvém i tebe vyvedu."

Když pak on na druhou ještě přimluvu ochotně posloužil, liška vyskočivši po hnátech jeho na hřbet vystoupila a odtud o rohy se opřevši, na kraj studně vyskočivši pryč se ubírala. Tu když kozel jí káral, že smlouvy přestupuje, obrátivši se řekla: "Milý brachu, však kdybys měl tolik rozumu, kolik máš na bradě vousů, jistě dříve nebyl bys sestoupil, než bys byl rozvážil, jak nahoru!"

Tak i z lidí moudrým třeba dříve ke konci činů hleděti, potom teprv je před se bráti.

O kočce a kohoutu

Kočka se vrhla na kohouta a protože neměla jiného lepšího důvodu, aby s ním mohla zle naložit, nezmohla se než na to, že mu vytýkala, že je on ten nešťastník, jenž svým kokrháním vzbouzí lidi a brání jim v odpočinku. "Co dělám," odpověděl jí kohout na své ospravedlnění, "dělám v jejich prospěch, aby vstali a mohli jít po práci." "Tvé výmluvy," odpověděla mu kočka, "tě neučiní lepším. Jsi tak špatný, že v své vilnosti neušetříš ani své matky ani svých sester." Kohout se chtěl znova omlouvati, ale kočka už ho ani slyšet nechtěla a rozlívši se ještě víc řekla jemu: "To je všecko hezké, ale dnes mi neutečeš."

O medvědu a včelách

Hlad vyhnal medvěda z lesa a tu, když se ubíral hledaje si něco na zub, našel u cesty včelín. Ihned se jal lízati med. Jedna z včel to však zpozorovala, zatím co její družky ještě dřímaly, a bodla medvěda do ucha. Pak, zanechavši medvěda v šíleném hněvu, uchýlila se do úlu. Medvěd se za ní počal dobývat, domnívaje se, že tak splatí urážku, již se mu dostalo. Ale tu se z úlu ihned vyhnuly i všechny ostatní včely a zbodaly ho do krve mstíce se za poškození svého obydlí. Medvědu nezbylo nic jiného, než aby v nejhroznějších bolestech pomýšlel na útěk. "Já nešťastník," říkal si utíkaje odtud, "měl jsem raději snést jedno drobné bodnutí a v klidu si polízati medu, než způsobiti si tolik bolesti, domnívaje se, že se pomstím."

O lvu a myši

Král lev děkoval myši za to, že jej zachránila. A tu si myšák dodal odvahy a požádal lva, aby mu dal ruku své dcery. Král zprvu váhal, ale konečně svolil. Lví princezna dověděvši se o zasnoubení, rozběhla se k svému ženichu, aby jej objala. Ale dívala se příliš vysoko, neviděla svého malého ženicha a zašlápla jej.

O kanci a oslu

Veselý a bezstarostný osel potkal rvavého kance, jenž ho vyzval ihned na souboj. Osel mu však namítl, že kanci mají kožený kabátec a štětiny a že jsou proti oslům ve výhodě. Nicméně však že se bít bude, protože si cti své váží jako klenotu. Tu kanec poznal, že osel je spíš blázen nežli hrdina, a do boje se s ním nedal. Řekl mu toliko: "Ty, osle, se bij zase jen s oslem, pak budete mít stejné zbraně. Osel musí vždy bojovat s oslem."

O vlku a lišce

Vlk nedal hladové lišce najíst, vymlouvaje se jí všelijak. Liška, všecka rozzlobena, jej zradila pastýřům a poštvala je na něho. Pastýři zabili nejdříve vlka, ale potom poštvali své psy i na lišku a utloukli i ji.

O želvě a žabách

Želva viděla na břehu žáby a jala se jím naříkat, jak je nešťastná, že se musí stále nosit se svým krunýřem a že se nemůže pohybovat rychle a volně, jak by chtěla, a že nemůže ani plovat jako ony. Ale po chvíli si povšimla, jak tenkou kůži mají žáby a že nepatrný náraz postačí, aby je zabil. I zaradovala se spokojeně, že má svůj krunýř, v němž je jako za hradbami, takže na ni nemohou její nepřátelé.

Kočka a myš

Myši chtěly kdysi ujednat se starou kočkou mírovou smlouvu. Micka je přijala velmi přátelsky a pozvala je na večeři, tam že s nimi vše dojedná a podepíše. Ale při banketu u dvora kočičího došlo k hrůznému prolévání myši krve. Každého musíme posuzovat podle činu, nikoli podle tváře.

O člověku pravdomluvném, o lháři a o vopici

Od staradávna pochlebníci a ti, kteří lahodnejch řečí podávati umějí, počestnější a lépe i u větší vážnosti držáni bejvají nežli dobří a pravdomluvní, kteřížto obyčejně potupováni bejvají. Jakož tato fabule svědčí.

Dva tovaryši, jeden pravdomluvný a druhý lživý pochlebník, táhli spolu, aby cizí země prohlédli. I šli tak dlouho a tak daleko, až do vopičí země přišli. A když již tam byli, uhlédavši je vopice, kteráž se nad nimi sama králem udělala, rozkázala jiným, aby ty tovaryše dva jaly a jim vyrozuměly, co by mínily. A přikázala jiným všem vopicím, kteréž jí podobné byly, aby přijdouce, po pravé i po levé ruce před ní stály. A na nejvyšším místě královskou stolicí připraviti rozkázala, jakož někdy viděla císařskou stolicí strojiti. A když všeckny věci tak spraveny a zřízeny byly, rozkázal pán vopic ty tovaryše před sebe přivést a jich se zjevně přede všemi tázati, kdo by on byl? A tu hned odpověděl pochlebník, a uměje k líbosti mluvit: "Ty jsi císař." A on sám se ho otázal: "A kdo jsou tito, kteříž okolo mne stojí?" Opět odpověděl pochlebník: "To jsou rytířové tvoji, tvé nejvyšší rady, hajtmáné, vůdcové vojsky, hofmistr, maršálek, šeňk, komorník, a jiní komorníci, kteréž máš." A ihned rozkázal pán vopic pro to pochlebenství a svou chválu i služebníkům jeho nepravou, aby byl štědře obdarován za své pochlebenství a řeč, jemu k líbosti propověděnou. A tak je všecky tou lichotou podvedl.

Vida pak to pravdomluvný, sám u sebe myslil takto: "Poněvadž tento lhář, kterýž jim lživě mluví, pro lež tak jim příjemný jest, o jak já mnohem více vážen budu, když jim pravdu praviti budu." A když to přemýšlel, zavolal ho král k sobě a řekl k němu: "Pověz mi, kdo jsem já a ti, kteříž okolo mne stojí?" I řekl ten, kterýž pravdu miloval a lháti neuměl: "Ty jsi vopice, a všickni, kteříž okolo tebe stojí, jsou tobě podobní." A hned král vopic rozkázal ho jiným vopicím roztrhati a pazoury rozdrápati. To se proto stalo, že pravdu pověděl.

Ten obyčej se nyní při dvořích zachovává u bláznových pánův, že zlé, pochlebničky, k líbosti mluvící, povolující a všecko schvalující nad moudré, dobré a pravdomluvné více milují.

O pávu bohyně řečené Juno a o slavičkovi

Což komu od Boha dáno jest, toho má užívatí.

Páv přišel k bohyni řečené Juno, jížto jest k službě dán, i toužil jí toho, že slaviček tak sladce zpívá a zpíváním svým lidem budoucí věci oznamuje, a on že věci těch nic nezná a jim nerozumí, ale že pro jeho zlý a všesklavej a netrefný hlas všichni se mu posmívají. Juno lahodnými a pochlebnejmi slovy jej těšila, řkouci k němu. - "Obličej tvůj a tvá podoba jest vzácnější nežli hlas a zpívání slavičkově. Ty máš barvu a krásu smaragdovou, žádný pták se tobě nemůže vrovňati při kráse a pěknosti peří tvého. Vocas tvůj jest províjený, hrdlo tvé zdaleka se svítí. A co bych mnoho mluvila, sama krása jsi." Proti tomu řekl zase páv: "Ale slaviček převyšuje mne hlasem." I řekla k němu Juno: "To jest zřízením božím tak způsobeno, aby rozliční darové mezi vámi rozestřeni byli. Tobě jest dána krása rozličných barev i prostřední velikosti, vorlovi pak moc, slaviček oznamuje hlasem sjejm věci budoucí, krkavec sjejm krkáním, holubi stonáním, řeřáb křikem vdycky čas oznamují a pozdě se v olivových stromích kladou. Kos jest peřím černým obdařen, vlastovice ráno se veselí, netopýř odřený s večera létá, kohout v noci hodiny ohlašuje, a každý má dostatek v stavu a v obdaření svém."

Fabule anebo báseň tato lakomcům se praví, kteřížto nikdá na tom dosti nemají, čímž je Bůh obdařiti ráčil.

O člověku lysém a o muše

Tomu se posmívati nemáme, kdož sobě sám malou škodu činí, aby se s velikou škodou nad nepřítelem svým pomstíti mohl. Jakož tato fabule učí.

Muška sedala na čelo lysého člověka, a kolikrátžkoli po ní udeřil, hned uletěla a po malé chvíli zas přiletěla a zase ho štípala. A jakž on opět po ní rukou udeřil, hned odletěla, a vzhledávajíc, posmívala se mu, a nicméně ho než jako prvé štípala, tak dlouho, že ten lysý člověk, rozhněvav se, řekl: "Ty zlotrovaná moucho, proč se směješ a mně se posmíváš, že já se sám tepu pro tvé štípání? Kdyby[s] ty povážila, že já se sám s sebou lehoučce snesu, ale jedno každé udeření, kdybych tě trefil, bylo by tvá smrt. Mně se neposmívaj, neb desatero udeření, kterýmž se sám tepu, mně nikoli uškoditi nemůže, ale kdybych jediným tebe trefil, beze vši lítosti zabita by[s] byla."

Tato báseň napomíná žvavé lidi, kteříž se s každým vaditi a hrejzti chtějí a žádného nešanují.

O mravenci a o kobylce

Vzimě mravenec obilé, kteréhož sobě v létě nastrojil a nashromáždil, na slunci prosušoval. I přišla kobylka lačná k němu, proseci ho, aby jí pokrmu udělil a ji při životě zachoval. I řekl k ní mravenec: "Cos pak v létě dělala?" Odpověděla kobylka: "Nebyla jsem prázdná, ale i sem tam po polích skáčíc, zpívala jsem." I zasmáv se mravenec tomu schoval obilé své, řka: "Když jsi v létě zpívala, teda v zimě tancuj."

Tato báseň učí lenivé včas dělati, když by snad někdy při nedostatku byli, a když by žádného nebylo, kdo by jim spomohl, aby se měli k čemu utéci.

O meči a o poutníku

Zlej člověk, ačkolivěk zkažen bude, však mnoho lidí prvé zkazí. O tom jest taková báseň.

Poutník jeden meč našel na cestě. I vzeptal se ho: "Kdo tě ztratil?" Odpověděl meč: "Mne jediný ztratil, ale já jsem jich mnoho potratil." Jako by řekl: "Mnoho lidí jest mnou zmordováno, jestliže já pak ztracen jsem, tedať jsem toho zasloužil."

Vyznamenává, že zlí mohou zahlazeni býti, ale prvé mnoho jinejch musesí zahladiti.

O dvou krabech

Krabí samička kárala své mládě, že chodí pozpátku. "Milá maminko," dostalo se jí v odpověď, "ukaž mi, jak se tedy chodí, a já se budu řídit podle tebe."

O hadu, lišce a ježkovi

Had se chtěl pomstít lišce. "Snad jsi," řekl lisaje se k ní, "ani nikdy neslyšela, jak lahodné a chutné je maso ježčí: na mou víru, ochutnáš-li ho, řekneš, že je jako cukr. Jen na tobě záleží, chtěla-li bys ho dojít neboť tamhle zrovna přichází ježek, jehož by sis mohla lapit. Vrhni se chutě na něho, nic se neboj jeho ostnů, neboť není růže bez trní" Had ještě ani nedokončil svou řeč, a liška už skočila na ježka s otevřenou tlamou, jako by jej chtěla zhltnout. A tu se ježek rychle skulil do klubíčka i vytvořil ze svého těla jakoby kouli, posázenou ostrými hroty. Liška však, spoléhajíc na to, že se jí dostane sladké pochoutky, kořist nepouštela. Ale čím pevněji svírala ježka, tím hlouběji se jí jeho ostny zarývaly do masa. A proto konečně, nemohouc již snést bolest, zvolala: "Hněvám se na vás, bohové, že jste stvořili toto nebezpečné zvířecí pokolení! Anebo bych se spíše měla hněvat sama na sebe, že jsem uvěřila řečem toho proradného zeměplaza!"

Husy a řeřábi

Husy a řeřábi na jedné louce spolu se pásli. Uhlédavše pak myslivce, řeřábi, lehcí jsouce, rychle přeč odletěli; husy pak, pro obtížení svých těl když se tu obměškaly, zlapány jsou.

Báseň vyznamenává, že při vybojování měst chudí snadno ucházejí, bohatí pak, zjímání jsouce, v službu podrobeni bejvají.

Slepice zlatonosná

Slepici kdosi měl, jež snášela vejce zlatá; i domysliv se, že u vnitřku jejím hromada jest zlata, zabiv nalezl ji podobnou ostatním slepicím. Tu nadáv se, že valné bohatství nalezne, i malinkého jmění dosavadního zbaven byl.

Ta bajka ukazuje, že třeba na jmění hotovém přestávati a nenasytnosti ubíhati.

Liška a trní

Liška prchajíc před nebezpečím, jež jí hrozilo, vskočila do tmí tak nešťastně, že se pobodala do nohou. Takto poraněna jala se hubovati: "Proradné roští," sténala, "uchýlila jsem se k tobě, domnívajíc se, že mi pomůžeš; ale ty místo toho jsi mi způsobilo bolest nesmírnou." "Přeháníš," odpovědělo jí křoví, "neboť ty, již nic neuteče, šla jsi i na mne s touž obmyslností, již používáš u ostatních."

O sedláku a mladém býku

Kteříž od přirození zlí jsou, ti těžce k dobrému navedeni budou, ani slovem ani bitím, rovně jako ten bejk, níkterakž se nepoddadí. Mladej, divokej bejk všemi obyčejí se protivil, rohy trkaje, jha na se vložiti nedal, tak že mu sedlák pilou rohy utřítí musil, domnívaje se, že by tudy krotší byl a své divokosti zanechal. Potom pojav ho, do jha zapřáhl, aby na poli voral. Když se pak již rohami brániti nemohl, bil nohami. Nemoha pak pluhaře z zadu nohami dosáhnouti, že daleko napřed byl, kopal a zemi s prachem nohami sedláku mezi oči házel. Sedlák, votřásši sobě zase prach s hlavy, řekl z pravého srdce.- "Neníť div, že od toho bejka jsem přemožen, neb přirození jeho zlé vši dobroty prázdno jest. Protož nemůže on ani slovy ani bitím k dobrému přitažen býti, toliko od samého řezníka musí zkrocen býti."

O žíznivé vráně

Opatrnost často nahrazuje oudův nedostatek.

Žíznivá vrána přišla k vokovu. V tom nebylo tak mnoho vody, aby jí dosáhnouti mohla. Ráda by byla vokov převrhla, ale té síly, aby to učiniti mohla, neměla. Pohnuvši se pak myslí, hledala všemi obyčejí; kterak by mohla cestu najíti, aby se mohla z něho napítí. Naposledy pak, nabravši kamení drobného, tak ho mnoho do vokova nametala, že voda

vystoupila nahoru, a tak žízeň svou uhasila. A vodu zhůru opatrností svou vyvedla, kteréž silou vylíti nemohla.

O větru a džbánu

Nešťastný jest člověk ten a často upadá v světskou hanbu a škodu, kterýž svou vysokomyslností vyšní a urozenější, nežli sluší a místo toho jest, jakož se na oko vidí, býti chce.

Času jednoho hrnčír udělal hliněný hrnec a postavil jej na vítr, aby sechl a tak aby snadnější k vypálení byl. I přišla nějaká bouřka a vítr veliký s deštěm se strhl; i tázala se hliněného hrnce, co by byl a kterak mu říkají? I zapomněl jest a nemyslí již, aby hliněný a z měkké země byl, i řekl: "Já jsem džbán, neb mistra mého ruka rozličným točením mne vytočila a vyformovala, abych džbánem byl." I řekl bouřlivý vítr k němu: "Až do této chvíle džbánem byl, ale již se musíš rozplynouti, rozpuštěným a rozmoklým blátem býti, aby[s] poznal, že tvé udělání jest z vody a z hlíny." A ihned rozplynul se džbán a byl blátem jako prvé."

Ten příklad učí lidi v jejich stavu zůstávati, nebo to jméno, jsi-li urozený, snadno se dochází, ale zle se drží, aby mělo mocnej býti. Protož jedenkaždej pomysl sám na sebe, neb mnoho o tom psáti jest věc nenávisti plná, protož lépe mlčeti.

Duby a Zeus

Dubv reptaly proti Diovi, pravíce toto: "Bez příčiny podvedeni jsme bvli v životě; nebo nad všechno rostlinstvo násilně řezům podléháme!" Na to Zeus? "Vy sami vinníky této své pohromy se jevíte; nebo kdybyste neydávali topůrek a k tesařství i rolnictví nebyli užiteční, sekýra by vás nevysekávala!"

Některí, sobě neštěstí sami zavínivše, výčitku nerozumně činí bohu.

Tygr a liška

Kdysi se vydal lovec s lukem na hon. A tu tygr rozkázal, aby všechna zvířata zalezla do svých skrýší, že prý on sám ukončí tu válku. Ale lovec začal střilet a jeden z jeho šípů tygra zasáhl a zranil. Liška, vidouc ho, jak prchá a jak si nemůže vytáhnout střelu z rány, řekla mu: "Jak se ti mohla stát tato nehoda, když jsi tak mocný? Který tě to poranil odvážlivec?" "Nevím," odvětil tygr, "podle té velké rány bych řekl, že to byl člověk."

O závistivém psu

Mnoho lidí jest na světě, ježto jiným toho nepřejí, čehož sami míti nemohou. A snad by jim užitečné nebylo, by pak i to měli; však proto, jakž mohou, ještě vždy jinejm v tom překážejí. O tom slyš takovou báseň.

Pes jeden netrefný ležel v jeslech plných sena. Ten nedal žádnému volu, kterýž přišel, toho sena jísti, než vždy na ně vrčel a zuby voškleboval, bráně jim k jeslem přistoupení. I řekli volové k nemu: "Činíš nám křivdu, našemu přirození závidě, protože přirození tvé tobě nedalo, aby[s] měl seno jísti a nám brániti, abychom my ho také jísti nesměli."

Těž rovně: Měl kost v ustech svejch, kteréž sám hlodati nemoha, však proto jiným jí hlodati nedal, aniž jí komu přál.

Tato báseň oznamuje, že závisť zlehka se vyvarovati nemůžeme, a ačkoli s prací se jí uvarujeme, však ještě proto pokoje míti nemůžeme.

O vlku a o lišce

Mnoho těch jest, kteříž prvé mistři býti než učedlníci chtějí, a prvé jiné učiti, než se sami naučili. Ti, když se o jednání moudrých lidí pokusí, aby je konati měli, obyčejně u velikou hanbu i škodu upadají.

O tom tato fabule oznamuje.

Liška šla k vlku, proseci ho, aby jejího syna v svaté vodě zmyl, a skrze to aby jeho duchovním otcem aneb kmotrem

byl. Vlk řekl, že to rád chce učiniti. Jakž se pak to stalo, dali tomu dítěti jméno Benediktulus. Po několika měsících přišel vlk k lišce a dí k ní: "Medle, kmotra, prosím tebe, daj mi toho mého syna na některý čas, ať ho naučím svému umění, kterak by se snadně živiti i také lehce mohl, a to mu okáží, což by mu najpotřebnějšího a najužitečnějšího býti mohlo. A přesto ty máš dosti jiných dětí, kteréž s velikou prací musíš živiti." Liška řekla k vlku: "Pane kmotře, můžeš učiniti, jakžt se líbí, a z toho já tobě velice děkuji, že ty se o mé dobré i děti mých staráš."

I vzal vlk syna duchovního svého s sebou, a v noci šel do chlívův, hledaje, zda by co uloviti mohl. Ale když míti nic nemohl, bral se ráno na vysoký vrch, kterýž byl nad vsí, s kteréhož všeco do vsí viděti mohl, i řekl k Benediktulovi, synu svému: "Já jsem dnes při ovčincích byl, a nic nezpůsobiv, velmi jsem ustal; nyní já chvíli poležím, a ty hled' a nespi, pozor maje, když se dobytek na pole požene, tehdaž mne zbudíš, zda bychom pochytili co mohli." A když vlk spal, zavolal na něj Benediktulus dobře před svítáním, řka: - "Pane, pane!" Vlk vece: "Co chceš, synáčku Benediktule?" Dí Benediktulus: "Opravdu, již svině jdou na pastvu." Vlk vece: "Já nestojím kusa o svině, neb jsou plné uhrů, a když je koli jím, teda mi vdycky trhání v břiše dělají a střevní dnu bouří, a někdy mi v hrdle přeseďají." Na svítání opět volal Benediktulus: "Pane, pane!" Vlk vece: "Co mi chceš?" Benediktulus: - "Již volové a krávy jdou na pastvu." Vlk řekl: "Nedbám také na ty, neb velmi silné a udatné psy mají; kdyžkoli mě uhlédají, vdycky mne chtějí zamordovati. K tomu sedláci mají pastýře, kteříž moji nepřátelé jsou, a jakž mne rychle uhlédají, ihned náhle po mně křičí." Po třetí opět volal Benediktulus: "Pane, pane!" Vlk vece: "Co chceš, můj synu?" Benediktulus: "Již koně vedou na pastvu." Dí k němu vlk: "Hleď pilně, kam je poženou!" Benediktulus vece: "Vidím, že je na louku ženou nedaleko od lesa, na kteréž mnoho stromoví a dříví stojí." I vstav vlk, šel do toho lesa tejně a mlče, aby od žádného vidín nebyl, až právě do křoví mezi herky přišel. I chytiv jednoho dobře tučného koně za chřípě, hned jej porazil a umořil. Toho se vlk až do sytosti najedl i s synem svým Benediktulem.

Potom hned Benediktulus šel k vlku a dí k němu: "Pane, chceš-liž mi co ještě rozkázati? Neb již chci zase domů k mateři své, a již tak mnoho toho znám a umím, že mi se není potřeby více učiti. Také již dále nepotřebuji žádného mistra." Vlk řekl: "Jáť bych tobě ještě, jakž bych mohl, jíti přeč nedal." Benediktulus vece: "Já nakrátkce nezůstanu." Vlk řekl: "Zdá mi se, že potom toho budeš litovati; poněvadž pak zůstati nechceš, jdiž u pokoji a mateře své ode mne pozdrav." A tak Benediktulus vyvstav, bral se zase k mateři své.

Vidouci jej pak máť jeho, řekla k němu: "Pročež se tak brzo zase vrátil?" Odpověděl Benediktulus: - "Protože jsem se již naučil dosti dobře, a není mi potřeby více se učiti, neb již mohu a umím, nerci-li tebe, ale i všechny tvé děti beze vsí práce uživiti." Máť řekla: "Kteraks se tak brzo tomu umění naučil?" On řekl: "Nestaraj se o to, kterak jsem se naučil, ale raději vstana, pojď se mnou." A ona hned s ním šla. On pak rovně též, jak od vlka viděl, an k ovčincům šel, aby něco ulovil, také v noci šel, ale nic nenalezl, aby kde čeho požití mohl. Potom šel přede dnem na veliký vrch, kterýž nad vsí byl, a tu řekl k mateři: "Této noci jsem okolo ovčinců obcházel a nic jsem nenalezl, čím bychom se poživiti mohli. Již jsem pak chodě ustal, a chce mi se pospati. Protož ty nespi, ale hled', když dobytek ze vsí poženou, a jakž brzo to uhlédáš, zbudíš mne, a já tobě okáži umění své a tu zkusíš moudrosti mé." Potom dobře před svítáním volala máť, řkouce: "Benediktule, můj synu!" - "Co chceš, máť?" on řekl. Máť vece: "Již svině jdou na pastvu." Benediktulus řekl: "Na svině já nevážím, jsou plné uhrův, a kdož je jí, tomu se střevní dna bouří, a stává se, že jednomu v hrdle vážnou přeseďajice, a časem pro vošklivost." V svítání opět řekla: "Synu Benediktule!" On řekl: "Proč mi nedáš odpočinouti, máť má?" Ona řekla: "Již krávy a voly na pastvu ženou. Benediktulus dí: "Nevážím také na ty dobytky, neb velmi pilné pastýře mají, k tomu vostrážité psy, a velmi veliké i silné; jakž mne oni jediné uhlédají, hned za mnou s velikým štekáním běží, aby mne chytice, o hrdlo připravili." Po třetí pak opět máť zavolala: "Benediktule, mé dítě, můj synu!" Benediktulus zase: "Má máť, co chceš?" Máť dí: "Klisny již jdou na pastvu." Syn odpověděl: "Hled pilně, kam jdou" I porozuměla tomu máť, že na louku jdou nedaleko ode vsí, a pověděla to synu. A on vstav, řekl k mateři: "Zůstaniž ty zde na tomto vrchu, mlčíc, a dívaj se, co já budu dělati, a tak můžeš mého umění a moudrosti zkusiti." A hned vstav, šel tejně a mlče do lesa, aby ho žádný neviděl, až k herkám přišel, a najvychovanější za chřípě uchytil, domnívaje se, že by mu bez práce sama padnouti měla. Ale herka, vrhši hubou nahoru, nosila ho na chřípích beze vsí těžkosti, kdež se zakousl a zavěsil, a přinesla ho až k pastýřům. Vidouci to máť na vrchu stojeci, počala hlasitě volati: "O Benediktule, mé dítě, nech té kořisti a pojď předse, nechaje toho koně." Ale nemohl zubův ven dobytí, kteréž byl hluboce do chřípí vkousl. Vidouci to máť, že pastýřové k němu běží, a rozumějící, kudy to vyniknouti má, jako by rukama lomila a plačící nařikala: "Běda mně, můj synu, žes tak brzo ze školy vyšel a velikým uměním i moudrostí se chlubil! Již musíš umříti, a mne, mateře své, necháš v psotě, v bídě a v chudobě. Měls toho umění svému kmotru vlku přiti!" A tak chlubný a vysokomyslný Benediktulus od pastýřův lapen a zabit jest a z kůže vyvlečen. Potom z ní kožich udělán.

Tato báseň napomíná, aby se žádný mistrem nečinil prvé, než se vyučí. A aby žádný mdlý nepodvoloval se ani nepokoušel o silnější, jako lišťátko toto udělalo, a tak umříti musilo.